

mieli

MIELI Suomen Mielenterveys ry

Toimintakatsaus 2021

Liittokokous hyväksynyt 24.4.2022

Sisällys

MIELI Suomen Mielenterveys ry:n strategia 2020-2025	4
Toimintaympäristön kuvaus	4
Visio Suomesta 2025	4
Perustehtävä	4
Strategiset tavoitteet.....	4
Arvot.....	5
Inhimillisuus	5
Osallisuus.....	5
Uudistajuus.....	5
Luotettavuus.....	5
Turvallisuus.....	5
1. MIELI SUOMEN MIELENTERVEYS RY KANSALAI- JA KANSANTERVEYSJÄRJESTÖNÄ	6
2. KANSALAISTOIMINNAN VAHVISTAMINEN	7
Hankkeet.....	8
Liikkuva mieli ikääntyessä (2019- 4/2022), OKM-rahoitus.....	8
Ympäristöahdistuksen mieli -hanke (2020–2022), STEA-rahoitus	9
3. KRIISEISSÄ JA VAIKEISSA ELÄMÄNTILANTEISSA AUTTAMINEN	9
Kriisityön valtakunnallinen koordinaatio.....	9
Kriisipuhelin	10
Verkkoauttaminen.....	11
SOS-kriisikeskus	11
Itsemurhien ehkäisykeskus.....	13
ITRO hanke -itsemurhien ehkäisy riskiryhmäinterventioilla ja osaamisen vahvistamisella 2022-2022	14
4. LAPSET, NUORET JA PERHEET	15
Varhaiskasvatus- ja koulutyö.....	15
Nuorisotoiminta	16
Perhetoiminta.....	17
5. AIKUISTEN JA TYÖELÄMÄN MIELENTERVEYSTYÖ.....	18
Mielenterveyden ensiapu -kokonaisuus	18
Työelämän mielenterveyden edistäminen.....	19
Koulutus.....	20
Perhe- ja psykoterapian asiantuntemukseen pohjautuvat koulutukset	20
6. RIKOSUHRIPÄIVYSTYS	21
Rikosuhripäivystyksen valtakunnallinen koordinaatio	21

	Rikosuhripäivystyksen Etelä-Suomen aluetoimisto.....	21
7.	SEKASIN.....	22
8.	KEHITTÄMISTOIMINTA	22
9.	VIESTINTÄ JA VARAINHANKINTA	24
	Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	24
	Kansainvälinen yhteistyö	26
	Varainhankinta ja kampanjointi	27
10.	HALLINTO JA HENKILÖSTÖ.....	28
11.	TALOUS	29

MIELI Suomen Mielenterveys ry:n strategia 2020-2025¹

Toimintaympäristön kuvaus

Suomessa elää maailman onnellisin kansa.² Hyvinvointimme taustatekijöihin kuuluvat esimerkiksi luonto, yhteiskunnallinen vakaus ja verrattain vähäinen eriarvoisuus. Hyvinvoinnista, myös mielen hyvinvoinnista, huolehtiminen kiinnostaa. Suhtautuminen mielenterveyden häiriöihin on arkipäiväistynyt.

Samaan aikaan masennus on yksi kansansairauksistamme. Hyvinvointia heikentävää kuormitusta koetaan kaikissa väestöryhmissä, ja aivan erityisesti nuorissa ikäryhmissä. Mielenterveyden häiriöt ovat suurin työelämästä syrjäyttävä sairausryhmä ja mielenterveyspalveluiden saavutettavuus on heikko. Syntyvyys on laskussa, väestö ikääntyy ja moni kärsii yksinäisyydestä. Yhteiskunnallinen vastakkainasettelu on lisääntymässä, mikä osaltaan rapauttaa luottamusta ja turvallisuudentunnetta.

Ilmastokriisi, koronapandemia sekä teknologian ja työelämän muutokset haastavat koko yhteiskunnan, yhteisöjen ja yksilöiden resilienssiä. Länsimainen elämäntapa - esimerkiksi suhde materiaan ja luontoon - on monella tavoin muuttamassa. Yhteiskunta monikulttuuristuu. Arvokeskustelu on vahvistumassa ja hyvinvointitalousajattelu nousemassa osaksi talouskeskustelua. Puhutaan totuuden jälkeisestä ajasta, jossa populismi rapauttaa myös päätöksenteon tietoperustaisuutta.

Suomalainen kansalaisyhteiskunta on edelleen elinvoimainen, mutta sen tulevisissa toimintaedellytyksissä on epävarmuutta. Perinteisen järjestötoiminnan rinnalle on kehittynyt kansalaisverkostojen ja yksilötason aktiivisuutta.

Visio Suomesta 2025

Suomi on mielenterveyden edistämisen edelläkävijä, joka luo edellytykset psyykkiselle, fyysiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille, ja vähentää eriarvoisuutta.

Suomessa voidaan hyvin.

Perustehtävä

MIELI ry vahvistaa kaikkien Suomessa asuvien mielen hyvinvointia ja tukee haavoittavassa elämäntilanteessa olevia. Järjestö edistää mielenterveyttä elämänsä kaikkien vaiheissa sekä ehkäisee mielenterveyden ongelmia ja itsemurhia.

MIELI ry rakentaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, edistää yhdenvertaisuutta, vahvistaa välittämisen kulttuuria ja tarjoaa tukea elämän kriiseissä.

Strategiset tavoitteet

MIELI ry:n haluaa olla

- Johtava mielenterveyden edistämisen vaikuttaja ja kumppani
- Tunnettu ja helposti lähestyttävä tuen tarjoaja
- Vaikuttavien innovaatioiden lähde
- Elinvoimaisen vapaaehtoistoiminnan mahdollistaja
- Hyvä ja vakaa työyhteisö

¹ Hyväksytty liittokokouksessa 30.8.2019

² Kts. esim. YK:n onnellisuusraportti 2019

Arvot

Inhimillisyys

Puolustamme oikeudenmukaisuutta, kunnioitamme moninaisuutta ja kohtaamme jokaisen arvostavasti, kuljemme rinnalla elämän kriiseissä.

Osallisuus

Edistämme mukanaoloa, yhteisöllisyyttä ja vapaaehtoistoiminnan elinvoimaisuutta.

Uudistajuus

Tunnistamme yhteiskunnallisia muutoksia, olemme rohkeita tarttumaan mahdollisuuksiin ja kehittämään omaa ydintoimintaamme. Opimme omista virheistämme ja uskallamme myös luopua.

Luotettavuus

Perustamme työmme asiantuntemukseen, avoimuuteen, tutkittuun tietoon ja arjen kokemukseen.

Turvallisuus

Vahvistamme pärjäämistä ja toivoa muuttuvassa maailmassa, edistämme vuoropuhelua ja rakennamme yhteistyötä.

1. MIELI SUOMEN MIELENTERVEYS RY KANSALAIS- JA KANSAN-TERVEYSJÄRJESTÖNÄ

Vuonna 1897 perustettu MIELI ry on yksi maailman vanhimpia mielenterveysalan kansalaisjärjestöjä. Järjestön tehtävänä on edistää Suomessa asuvien mielenterveyttä ja ehkäisee mielenterveyden ongelmia. Keskeistä toiminnassa ovat eri alojen ammattilaisille ja yksityisille kansalaisille suunnatut voimavara- ja lähtöiset koulutukset, menetelmät ja materiaalit, kriisiauttaminen puhelimesta, verkossa ja kasvokkain sekä itsemurhien ehkäisy. Jäsenkunnan muodostavat 55 jäsenyhdistystä, 32 yhteisöjäsentä sekä noin 500 henkilöjäsentä³.

Toimintavuosi 2021 oli globaalien koronapandemian toinen vuosi. MIELI ry:n toiminnassa oli jo sopeututtu korona-ajan poikkeusoloihin. Pääsääntöisesti työtä jatkettiin kotitoimistoista etäyhteyksin, mutta pandemian eri vaiheissa ”suvantovaiheet” pyrittiin hyödyntämään ja mahdollistamaan kasvokkain kohtamista koronaturvallisuudesta huolehtien.

Tuen ja avun tarve yhteiskunnassa säilyi edelleen korkealla tasolla. Valtakunnalliseen kriisipuhelimeen otettiin yhteyttä lähes 310 000 kertaa vuoden aikana, puheluista 85 000 pystyttiin vastaamaan. Vapaaehtoisten osuus pysyi edelleen korkealla – kriisipuheluista joka toiseen vastasi vapaaehtoinen.

Myös Sekasin chatin yhteydenottomäärät pysyivät edelleen korkealla tasolla. Sekasin siirtyi alkuvuodesta ns. Sekasin kollektiivin vastuulle – toimintamallia haettiin Rikosuhripäivystys RIKU:n verkostomaisesta organisoitumisesta. Sekasin Kollektiivin vastuuorganisaatioina toimivat MIELI ry:n ohella Suomen Punainen risti, Setlementtiliitto ja SOS-Lapsikylä.

Väestön psyykkinen pärjääminen kriisitilanteessa oli edelleen keskeinen teema mediassa ja julkisessa keskustelussa, ja erityisesti vuoden aikana huomio kiinnittyi nuoriin, joiden hyvinvointiin koronakriisi oli vaikuttanut erityisen voimakkaasti. Syyskuulla käynnistynyt eturivin artistien Pidä huolta -kampanja keräsi yli miljoona euroa MIELI ry:lle käytettäväksi nuorten mielenterveystyöhön. Kuntavaaleissa mielen-terveys nousi vahvasti esille.

Samaan aikaan maan hallituksen huomio sote-alalla kiinnittyi ennen kaikkea koronakriisin välittömiin vaikutuksiin ja sote-uudistukseen, eikä mielenterveys noussut valtakunnantason päätöksentekoon. Ongelmaksi nousi myös mielenterveyden edistämisen vastuuvirkamiehen tiheä vaihtuminen ministeriössä. MIELI ry:n ehdotukset mielenterveysstrategian uudelleensuuntaamisesta muuttuneeseen toimintaympäristöön tai laajapohjaisen ohjausryhmän perustamisesta tukemaan strategian toimeenpanoa eivät edenneet, ja toimeenpano eteni hitaasti. MIELI ry sai lopulta syksyllä rahoituksen voimakkaasti haetusta kavennettuihin mielenterveysosaamisen ja itsemurhien ehkäisyn toimeenpanohankkeisiin.

Terapiatalku-kansalaisaloitteen käsittely eduskunnassa odotti hoitotakuulain valmistelua, mutta lausuntoille loppuvuodesta lähetetyssä hoitotakuuesityksessä terapiatalku oli selkeästi rajattu ulos. Vaikka kokonaisuutena mielenterveysstrategian toimeenpanoon liittyvä dialogi sosiaali- ja terveysministeriön kanssa tuotti vain vähän tulosta, ministeriön kanssa kuitenkin samalla tehtiin hyvää yhteistyötä esimerkiksi mielenterveyden pohjoismaisen huippukokouksen järjestämisessä ja Työelämän ja hyvän mielenterveyden ohjelmassa. Terapiatalku-keskustelu yhteiskunnassa kuitenkin eteni, ja sen toteutusta valmisteltiin alueellisesti.

Koronakriisin leikattua entisestään Veikkauksen tuottoja keskustelu järjestöjen rahoituksesta tiivistyi ja järjestörahoituksen siirtyminen valtion budjettirahoitukseen alkoi näyttää todennäköiseltä. Varainhankinnan kehittämistä jatkettiin suunnitelmallisesti ja liittohallitus teki päätöksen varainhankinnan huomattavasta lisäresursoinnista lähivuosina. Kevään mielinauhakampanja nosti kampanjakasvoina toimineen Kaija K:n myötä MIELI ry:n työtä yhä vahvemmin näkyville ja teki järjestöä myös tunnetuksi yritysten yhteistyökumppanina ja lahjoituskohteena.

³ Uusia henkilöjäseniä ei ole otettu vuoden 1994 jälkeen, jolloin MIELI ry muuttui liittomuotoiseksi.

Varainhankinnan tuottoja ryhdyttiin kanavoimaan myös jäsenjärjestöjen työn tueksi – lisäresurssia suunnattiin toimintavuonna sekä kriisikeskuksille että ilman palkattua henkilöstöä toimiville yhdistyksille, joiden oli mahdollista hakea puolikasta henkilöresurssia vapaaehtoisten koordinointiin. Ns. VAHVA-hankkeessa etsittiin keinoja, joilla MIELI ry keskusjärjestönä voi tukea kriisikeskuksia ennen kaikkea hallinnon prosesseissa, mutta myös pohdittiin, minkälaisin yhteistyömallein kriisikeskuksen voisivat tehostaa toimintaansa myös suhteessa aloittaviin hyvinvointialueisiin.

Osana strategian toimeenpanoa toteutettiin alkuvuodesta organisaatiouudistus, jossa tarkennettiin MIELI ry:n perustehtävää eri kohderyhmissä ja mielenterveyspalvelujen rajapinnassa, ja suureksi kasvanneen mielenterveyden edistämisen osaston tilalle perustettiin kaksi uutta osastoa. Niiden toiminta suunnattiin toisaalta lapsiin, nuoriin ja perheisiin, ja toisaalta työelämän ja aikuisten mielenterveystyöhön. Hanke- ja omarahoituksen turvin vahvistettiin erityisesti lasten ja nuorten edistävää mielenterveystyötä ja luotiin rakenteet kehittämään mielenterveyden edistämistä työelämässä.

Valtakunnallisen mielenterveyspalkinnon myöntäminen työelämän hyvinvointityössä profiloituneelle Hailuodon kunnalle Maailman mielenterveyspäivänä 10.10. johti erikoiseen tapahtumaketjuun, jossa kunnanjohtaja ja kunnanhallituksen puheenjohtaja erosivat tehtävistään. Julkisuudessa kriisi nosti esille mielenterveyteen edelleen sisältyvää häpeäilemää. Liittohallituksen myöntämä palkinto jäi MIELI ry:n toimistolle odottamaan tilanteen selkeytymistä.

Resilienssin käsitettä avattiin liittohallituksen ja esihenkilöiden yhteisen työpajatyöskentelyn kautta. Resilienssin rinnakkaiskäsitteeksi MIELI ry:n toiminnassa nostettiin pärjäävyys ja muutosjoustavuus, joita MIELI ry toiminnassaan tukee ja vahvistaa niin yksilö-, yhteisö- kuin koko yhteiskunnan tasolla.

Isoja järjestöjen työhön vaikuttavia prosesseja olivat järjestön verkkosivujen uudistaminen sekä 7. kerroksen toimitilaremontti, joka jatkoi vuonna 2019 toteutettua 4. kerroksen toimitilaremonttia. Kerroksen uusiin monitoimitiloihin asettuminen jäi vielä etätyöolosuhteissa kesken.

Henkilöstön hyvinvointia tutkittiin edelleen sekä etätyökyselyllä että laajalla työhyvinvointikyselyllä, joka MIELI ry:ssä toteutetaan joka toinen vuosi. Yhteistyössä Elon kanssa toteutetussa työhyvinvointikartoituksessa lähes kaikki osa-alueet olivat jonkin verran edelleen parantuneet koronapandemian aikana. Erityisenä vahvuutena tutkimuksessa nousi esille esihenkilötyö, joka koronaolosuhteissa on ollut aivan erityisesti keskeisessä roolissa työhyvinvoinnin näkökulmasta.

2. KANSALAISTOIMINNAN VAHVISTAMINEN

Kansalaistoiminnan osaston päätavoitteet olivat vetovoimaisen vapaaehtoistoiminnan ja vaikuttamistyön vahvistuminen sekä monikulttuurisuuden lisääntyminen jäsenjärjestöissä. Koronarajoitusten jatkuessa toimintasuunnitelmaa muutettiin järjestämällä tapahtumia ja koulutuksia etäyhteyksin sekä muuttamalla Mental Health Art Week (MHAW)- ja Mielenterveyspäivätapahtumia virtuaalisiksi.

MIELI ry:n vapaaehtoinen kriisiauttaminen oli vetovoimaista. Sen arvo noteerattiin myös Euroopassa kun Euroopan parlamentti myönsi MIELI ry:lle ja vapaaehtoisille kriisipuhelinpäivystäjille Euroopan kansalaisen palkinnon. Uusia kriisipuhelinpäivystäjiä koulutettiin jäsenyhdistyksiin noin 350, mutta vapaaehtoisten kokonaismäärä väheni noin 400:lla. Yhtenä syynä kokonaismäärän pienenemiseen oli nuorten mielenterveysjärjestö Yeesi ry:n jäsenstatuksen muuttuminen jäsenyhdistyksestä valtakunnalliseksi yhteisöjäseneksi, jolloin sen vapaaehtoisia ei enää lasketa MIELI ry:n jäsenyhdistysjoukkoon, mutta myös mm. koronarajoituksilla oli vaikutuksia vapaaehtoisten määrään. Uusi jäsenyhdistys, MIELI Vapaaehtoistyön työnohjaajat mielenterveys ry, perustettiin.

Kansalaistoimintojen osaston työntekijöiden yhteistyö jäsenjärjestöjen kanssa jatkui tiiviinä mm. puheenjohtajien etäkokousten sekä MIELI ry:n asiantuntijoiden luotsaamien etälyhytkoulutusten myötä, joilla tavoitettiin yli 900 vapaaehtoistoimijaa ja vapaaehtoistyön koordinaattoria. Lähi-, etä- tai hybridikoulu-

tuksina toteutui useita vapaaehtoisten tukijoiden ja kriisiauttajien peruskoulutuksia ja Huolituoli -koulutuksia, Vapaaehtoiskoordinaattoreiden verkostopäivä, Terveysmetsä- ja Seniorihyvinvointiohjaajakoulutus, Kulttuuri mielessä -päivät, uusien toimijoiden perehdytyspäivät ja ryhmänohjaajakoulutus. ”Koronan jälkeinen mielenterveyden jälleenrakennus” - järjestöpäivät striimattiin jäsenjärjestöjen noin sadalle toimijalle. Hybridinä toteutettu Puhelin- ja verkkokriisityön päivät kokosivat ”kohtaaminen on tunnekokemus” - teemalla noin 150 toimijaa ja alueellisia puhelin- ja verkkokriisityön tapaamisia järjestettiin etäyhteyksin. Kolmivuotisessa Vapaaehtoistyön työnohjaajakoulutuksessa jatkoi 20 opiskelijaa. Kaikkiin jäsenyhdistyksille tarjottuihin koulutuksiin osallistui yhteensä yli 1350 toimijaa. Kansalaistoimintojen osaston koordinoima kahdenkymmenen purkupäivystäjän vapaaehtoistiimi tarjosi yli 300 tuntia lisätukea jäsenyhdistysten kriisipuhelinpäivystäjille. Yhteensä viidelläkymmenellä jäsenyhdistyskäynnillä teemoina oli hallitus- ja yhdistystoiminnan sekä monikulttuurisuuden kehittäminen.

Monikulttuurisen toiminnan vahvistaminen jäsenyhdistyksissä oli aktiivista ja erityisesti koronarajoitteiden vaikutus mielenterveyteen kiinnosti maahanmuuttajayhteisöjä. Vuoden aikana järjestetyt 20 työpaikka- ja infotilaisuutta kokosivat yli viisisataa eri kulttuuritaustaista. Suomen, englannin ja arabiankielisiä Oma Mieli-voimavaraviihkoja jaettiin 4000 ympäri Suomen. Jäsenyhdistysten monikulttuurista toimintaa tuettiin yksilöneuvonnan ja virtuaalisten teemakeskustelujen kautta. Ammattilaisten alustamiin seitsemään teemakeskusteluun osallistui 80 henkilöä. Kohtaa ja tue -KOTU koulutusta päivitettiin ja pilotoitiin – koulutuksen tavoitteena ymmärrystä maahanmuuton vaikutuksista mielenterveyteen ja tarjota työkaluja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten mielenterveyden tukemiseen. Monikulttuurisuuden edistämiseksi hyödynnettiin lähes 600:n englannin- ja venäjänkielisen vastaajan somekartoituksen tuloksia mielenterveystiedon ja -palveluiden saavutettavuudesta ja mielenterveyden merkityksestä kotoutumisessa.

MHAW-toimintaviikko toteutui pääosin virtuaalitapahtumina, joskin 13 jäsenyhdistystä järjesti liikuntatapahtumia, rentoutus- ja taidetyöpajoja, näyttelyitä, virtuaaliansseja, kuoroesityksiä sekä ulkoilmatapahtumia. MIELI ry:n ja Museokortin Hyvinvointia kulttuurista- kampanjassa oli mukana 16 tunnettua suomalaista muistuttamassa kulttuurin hyvinvointivaikutuksista. Kampanjakyselyssä yli 8000 vastaajaa kuvasi, miten kulttuuri vaikuttaa hyvinvointiin ja 40 Museokortti-kohdetta järjesti lähes viisikymmentä virtuaalimuseovierailua. Museokorttiyhteistyö mahdollisti satojen tuhansien tavoittamisen kulttuuri-mielenterveysteemalla.

Vapaaehtoistoiminnan markkinointia tehostettiin uudistamalla vapaaehtoistoiminnan sivut verkkouudistuksen yhteydessä sekä tuottamalla vapaaehtoistoiminnan markkinointivideot ja valokuvia. Vapaaehtoistoiminnan verkkosivulla kävijöitä oli noin 10 000 ja vapaaehtoistestin teki noin 900 potentiaalista vapaaehtoista. Jäsenjärjestöjen viestintäosaamista vahvistettiin koulutuksilla, kehittämistyöpajoilla, tietoisuuksilla ja jakamalla hyviä viestintäkäytäntöjä verkostotapaamisissa. Jäsenyhdistykset saivat materiaalia MIELI ry:n kampanjoihin ja kampanjoiden someviestintään, minkä seurauksena julkaisujen näkyvyys someviestinnässä oli huomattavasti suurempi kuin julkaisuilla keskimäärin. Maailman mielenterveyspäivän kampanja kannusti nuorten yhdenvertaiseen kohtaamiseen. Kampanjaan osallistui 35 jäsenyhdistystä ja satoja muita yhteisöjä ja yksilöitä. Kampanjaviestit kohdattiin lähes miljoona kertaa, kampanjasivulla vierailtiin yli 20 000 kertaa ja somejulkaisuilla oli yli 473 000 näyttökertaa. Vuorovaikutteinen mitämielessä - verkkotesti nuorille ja nuoria kohtaaville aikuisille tehtiin yli 2000 kertaa.

Yhteiskehittämistä tehtiin muiden muassa Kulttuurihyvinvointipoolissa, Maaseudun tukihenkilöverkoston ohjausryhmässä, VAPEPA:ssa, SOSTE:n kansalaistoiminnan johtamisen verkostossa. Kiinnostus mielenterveyteen liittyviin aiheisiin lisäsi koulutus- ja luentopyyntöjä ulkopuolisilta tahoilta.

Hankkeet

Liikkuva mieli ikääntyessä (2019- 4/2022), OKM-rahoitus

Liikkuvan mielen tukija -toimintamalli ja -materiaalit valmistuivat. Hankkeessa koulutettiin noin 60 uutta liikkuvan mielen tukijaa pääasiassa etäyhteyksin. Liikkuvan mielen tukijan työkirja, Hyvän mielen tehtäviä

-postikortit sekä Liikkuvan mielen tukija -toimintamalli – Opas järjestöille valmistuivat. Hankkeen sisältöjä ja toimintamallia esiteltiin Eläkkeensaajien Keskusliiton kerho-ohjaajien koulutuspäivässä, monikulttuuriselle yhteistyöverkostolle, muissa verkostotapaamisissa ja viestinnällisin keinoin.

Ympäristöahdistuksen mieli -hanke (2020–2022), STEA-rahoitus

Hanke tarjoaa järjestölähtöistä tukea henkilöille, jotka kokevat ahdistusta, pelkoa tai toivottomuutta ympäristön tilasta. Lisäksi se tuottaa tietoa ympäristöahdistuksesta ilmiönä erityisesti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, opettajille- ja kasvattajille ja vapaaehtoistoimijoille sekä lisää yhteiskunnallista keskustelua ympäristökriisin mielenterveysvaikutuksista ja sen käsittelykeinoista.

Vuonna 2021 järjestettiin ympäristöahdistusta kokeville noin 30 Puhutaan ympäristötunteista -työpajaa ja -ryhmää, joihin osallistui noin 360 henkilöä. Ympäristötunteiden äärellä – koulutuksiin ja -tilaisuuksiin (noin 30 kpl) osallistui yhteensä noin 1 160 henkilöä. Toiminnan tueksi valmistui Pieni opas ympäristöahdistukseen – Tietopaketti opettajille ja kasvattajille, myös ruotsiksi. Ympäristöahdistus.fi -verkkosivut täydentyivät uusilla aineistoilla ja tietopaketeilla. Ympäristötunteet -Instagram- tilin kautta tavoitettiin kuukausittain 750 seuraajaa. Lisäksi toteutettiin Puhutaan ympäristötunteista -kampanja, joka käynnistyi mielenterveysjärjestöjen yhteisellä ympäristöhätätila- julistuksella. Kampanjalla oli noin 3,57 miljoonaa katselukertaa tv-, verkkosivu- ja somekanavilla.

3. KRIISEISSÄ JA VAIKEISSA ELÄMÄNTILANTEISSA AUTTAMINEN

Kriisityön valtakunnallinen koordinaatio

Mieli ry koordinoi valtakunnallista kriisiauttamista ja ylläpitää omaa SOS-kriisikeskusta. Valtakunnalliseen koordinaatioon sisältyy kriisikeskustoiminnan koordinaatio, Kriisipuhelimen ja Tukinet-alustan tekniikan ylläpito, nettipohjainen tilastointijärjestelmä ja tulostimet ja yhteistyö kriisiauttamisen kehittämisessä. Kriisikeskusverkostoon kuuluu 22 kriisikeskusta. Kriisikeskukset toteuttavat kriisiauttamista linjausten mukaisesti vastaanotoilla, ryhmissä, kriisipuhelimessa ja verkossa. Puhelin- ja verkkokriisityön kehittämisessä ja ylläpidossa yhteistyöelimenä toimii viiden kriisikeskuksen ns. Puvek-verkosto.

Koronapandemia leimasi edelleen toimintavuotta. Kriisipuhelimessa yhteydenottomäärät kasvoivat ennätyslukemiin. Henkisen kriisinkestävytyden raportointia Valtioneuvoston kansialle jatkettiin kesän loppuun asti. Tiivistä yhteistyötä kriisikeskusverkoston kanssa jatkettiin ja käytännöksi otettiin johtajien videokokoukset joka toinen viikko.

Sisäisenä kehittämishankkeena aloitettiin **VAHVA-hanke** kriisikeskusten hallinnon tehostamiseksi ja varautumiseksi hyvinvointialueiden tulon ja uudenlaiseen rahoitustilanteeseen. Hankkeessa on tavoitteena tiivistää kriisikeskusten sekä alueellista että valtakunnallista yhteistyötä, tuottaa yhteisiä työvälineitä kriisikeskustoiminnan johtamiseen sekä kilpailuttaa palveluja koko verkoston käyttöön. Osana hanketta Hyvinkään kriisikeskuksen ja SOS-kriisikeskuksen hallintoa hoidettiin kriisitoiminnoista ja myös STEA-avustusta haettiin yhteisellä hakemuksella. Kriisikeskusten hallinnollista työtä pyrittiin tukemaan järjestämällä hakuklinikka STEA-hakuihin.

Valtakunnallinen kriisikeskustoiminnan koordinaatio oli mukana STEA:n pilotissa, jossa kokeiltiin jatkuvan raportoinnin mallia ja tuloksellisuuden arvioinnissa positiivisen mielenterveyden mittaria. Jatkuva raportointiosoitautui liian työllistäväksi kriisikeskustoiminnan kaltaisessa toiminnassa, jossa käytössä on jo oma tilastointiohjelma ja tulostimet. Positiivisen mielenterveyden mittari oli STEA:n esittämistä mittareista lähinnä paras mittamaan kriisityön tuloksellisuutta, mutta kriisitoiminnan arvioinnissa puutteellinen – nimettöminä asioivien asiakkaiden osalta ennen-jälkeen-mittauksia ei ole mahdollista toteuttaa minkä lisäksi muiden muassa itsetuhoisuuden arviointi puuttui pilotoidusta mittarista. Tuloksellisuuden

arviointiin tuotettiin erillinen mittari vain yhden kerran tavattaville asiakkaille. Tulostittari siirrettiin uudelle, edullisemmalle alustalle, jossa tulosten yhteenveto on helpompaa.

Kriisipuhelin.

Kriisipuhelimeen tuli toimintavuonna **ensimmäistä kertaa yli 300 000 soittoyritystä, yhteensä 309 543**. Yhteydenotoista arabiankieliselle linjalle tuli 1227 ja ruotsinkieliselle linjalle 1111. Toimintavuodelle asetetut sekä määrälliset ja laadulliset tavoitteet ylitettiin.

Yhteydenottojen määrä kasvoi 10 prosentilla edellisvuodesta ja 46 prosenttia vuodesta 2019. Kriisipuhelin vastasi 84 978 soittoon; arabiankielinen linja vastasi 286 soittoon ja ruotsinkielinen 268 soittoon. Kriisipuhelimessa päivysti noin 900 kriisityön ammattilaista ja vapaaehtoista yhteensä 27 päivystyspisteessä. Puheluista 49 prosenttia oli vapaaehtoisten vastaamia. Etäpäivystämisestä tuli pysyvästi mahdolliseksi vapaaehtoisille.

Lahjoitusvaroilla pysyttiin jonkin verran vahvistamaan päivystystä Päivystyspaikkakunnat saivat hakea kesäkuukausille ja vuoden vaihteeseen taloudellista tukea, jolla lisättiin etenkin ammattilaisten päivystystunteja. MIELI ry:n omassa toiminnassa lisättiin päivystystä alkuyön kiireisinä tunteina, loma-aikaan ja vuodenvaihteessa.

Lisäpäivystysvuoroista ilmoittamista uudistettiin teknisesti. Kriisipuhelimessa päivystäjille kriisityöntekijöille käynnistettiin tapaamiset, joissa voi keskustella puhelimesta tehtävästä asiakastyöstä. Kriisipuhelinta ja erityisesti sen arabiankielistä linjaa tehtiin tunnetuksi YLE:n Sekasin ohjelman 3. tuotantokaudella ja siihen liittyneessä somekampanjassa.

Miesten avun hakemisesta toteutettiin somekampanjan ja kysely, johon vastasi yli 2000 henkilöä.

Paha olo (sisältää mm. ahdistuneisuuden, masentuneisuuden ja pelot) nousi yleisimmäksi kriisikeskustelun syyksi. Itsetuhoisia soittoja puhelimeen tuli keskimäärin 16 vuorokaudessa. Niistä itsemurhavaara oli akuutti keskimäärin kolmessa keskustelussa eli soittajalla oli konkreettinen itsemurhasuunnitelma tai hän oli ennen puhelua yrittänyt itsemurhaa.

Toimintavuonna tehtiin 174 soittoa Häätäkeskuslaitokseen, 28 vanhuspalvelulain mukaista ilmoitusta, 24 rikosilmoitusta ja 17 lastensuojeluilmoitusta. Soittojen määrä hätänumeroon kasvoi, lastensuojelu- ja rikosilmoitusten määrä pieneni.

Soiton päätteeksi valtaosa palautetta antaneista (97,5 %) oli tyytyväisiä keskusteluun. Päivystäjien tekemien arvioiden mukaan kahdeksan prosenttia soittajista ei hyötynyt keskustelusta. Näissä keskusteluissa soittaja ei päivystäjän näkemyksen mukaan hakenut muutosta tilanteeseensa, oli tyytymätön päivystäjän rajatessa keskustelu-aikaa tai yhteydenottojen määrää, soittajan odotuksia ei ollut mahdollista täyttää keskusteluavun keinoin, keskusteluyhteyttä tai luottamuksellista ei syntynyt päivystäjän yrityksestä huolimatta tai soittaja ei kyennyt vuorovaikutukseen esimerkiksi päihtymistilan tai sekavuuden takia. Hyötyminen tarkoittaa, että soittaja sanoi rauhoittuneensa, tulleen kuulluksi, olo helpottui ja soittaja voi paremmin.

Marraskuussa 2021 Kriisipuhelin-yksikkö järjesti Kansalaistoimintojen kanssa puhelin- ja verkkoauttajien valtakunnalliset päivät. Apuopas päivitettiin ja Vastaajan opas -koulutusmateriaalista julkaistiin uusi painos.

Kriisipuhelin oli aktiivisesti mukana Puhelin- ja verkkoauttamisen eettisten periaatteiden neuvottelukunnassa ja hallituksen puheenjohtajan roolissa. Pysyvien yhteistyökumppanien lisäksi Kriisipuhelin-yksikköön ottivat yhteyttä monet tahot, jotka pohtivat omaa puhelinauttamistaan ja sen organisoimista.

Verkkoauttaminen

Tukinet

Verkkokriisikeskus Tukinetissä toimi toimintavuonna 120 järjestöä – määrä pysyi vakaana sillä vaikka kymmenen prosenttia järjestöistä poistui, saman verran tuli vuoden aikana tilalle. MIELI-tukisuhteissa oli 881 asiakasta ja viestejä kirjoitettiin 5.768 kpl. Lisäresursoinnista huolimatta aikuisille suunnattu Solmussa chat ruuhkautui. Keskusteluja käytiin 2.617 mutta 5000 yhteydenottoon ei pystytty vastaamaan.

SOS-kriisikeskus (AK12)

Pääkaupunkiseutua palveleva SOS-kriisikeskus on ainoa MIELI ry:n itse ylläpitämä kriisikeskus. Toiminnassa on mukana noin 211 vapaaehtoista, joista aktiivisia oli 135.

Kriisivastaanotolla kävi asiakkaita yhteensä 1232. Keskimääräinen käyntimäärä asiakkailla oli 3,4 (2019:3,9). Asiakkaille pystyttiin tarjoamaan tapaamisaika noin viikon sisällä yhteydenotosta. Koronaepidemian myötä kriisivastaanottoon tuli työmuodoksi etävastaanotto joko videovälitteisesti tai puhelimitse. Tämä työmuoto jatkuu kasvokkaisen työn rinnalla.

Yleisimmät yhteydenoton syyt olivat ihmissuhdeongelmat (21 %, 2020:30 %), kuolema (11 %, 2020:20 %), paha olo (10%, 2020:14%) sekä maahanmuuttoon liittyvä kriisi 10 %.

Maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden osuus hiukan kasvoi toimintavuonna (32->36 %). Asiakkaista naisia oli 70 prosenttia ja 78 prosenttia 18 - 50 vuotiaita.

Tuloksellisuusmittarin sisältämiä, viimeisellä tapaamiskerralla pyydettyjä asiakaspalautteita saatiin 267, joista 37 maahanmuuttajataustaisilta asiakkailta. 26 vastasi STEA:n kokeilumittarina toimineeseen Positiivisen mielenterveyden mittariin. Myös yhden kerran käynneiltä alettiin pyytää palautetta. Tuloksellisuusmittarin mukaan asiakkaiden toiveikkuus oli lisääntynyt, arkea haittaavien ongelmien määrä vähentynyt, suoriutuminen päivittäisistä tehtävistä parantunut ja itsetuhoisten ajatusten määrä vähentynyt. Asiakkaat kokivat, että muutos on johtunut pääasiassa saamastaan kriisiavusta.

Vuoden 2021 aikana otettiin käyttöön FIT (Feedback informed treatment) eli Palautetietoinen asiakastyön arviointimenetelmä.

Ryhmätoiminnoissa järjestetään ammatillisesti ohjattuja vertaistukiryhmiä vaikeassa elämäntilanteessa oleville viikoittain kokoontuvina ryhminä SOS-kriisikeskuksessa, etänä videovälitteisesti, yhteistyökumppanin tiloissa sekä intensiiviryhminä kurssikeskuksissa eri puolilla maata. Osallistujia ryhmätoiminnassa oli 197. Intensiivijaksoja jouduttiin vuoden aikana siirtämään koronaepidemian vuoksi keväältä syksylle ja osa myös syksyltä vielä seuraavaan vuoteen.

Vuonna 2021 ryhmätoimintaa järjestettiin seuraaville sairauden ja onnettomuuden kautta äkillisesti läheisensä menettäneille, päihdekuoleman kautta lapsensa menettäneille, masentuneille, ahdistuneille, yksinäisille nuorille aikuisille, vanhempiensa päihteiden käytöstä lapsena kärsineille nuorille aikuisille, ALS:iin sairastuneille ja heidän puolisoilleen, syöpään sairastuneiden omaisille, Koronaepidemian myötä vaikeuksissa oleville yrittäjille ja työttömäksi jääneille sekä, Vastaamo-tietoturvamurron uhreille. Toimintavuonna järjestettiin kolme intensiivijaksoa ja 21 viikoittain kokoontuvaa ryhmää, joista viisi videovälitteistä ryhmää yhteistyössä toisen kriisikeskuksen kanssa. Lisäksi järjestettiin Tasapainovalmennusinfoja eli psykoedukaatiota traumaoireista neljä kertaa maahanmuuttajataustaisille asiakkaille. Tuloksellisuusmittarin mukaan ryhmiin osallistuneiden toiveikkuus oli lisääntynyt, suoriutuminen päivittäisistä tehtävistä oli parantunut ja itsetuhoisten ajatusten määrä oli vähentynyt. Muutosten koettiin johtuvan ryhmästä keskiarvolla 3,8 (asteikolla 1 - 5). Palauteprosentti oli noin 90 %.

Vapaaehtoistoiminta: SOS-kriisikeskuksessa koulutetut vapaaehtoiset toimivat pääasiassa päivystäjinä Kriisipuhelimessa, nuorten Sekasin-chatissa, aikuisten Solmussa-chatissa ja kriisivastaanoton tukikeskusteluissa kriisityöntekijöiden ohjaamina toimi 7 vapaaehtoista. Koronaepidemian myötä toimintaan haikutui paljon lisää vapaaehtoisia erityisesti Sekasin-chatiin. Kriisipuhelimeen koulutettiin 23 uutta vapaaehtoista ja 42 vapaaehtoista tuli Sekasin chatiin Sekasin kollektiivin oman verkkokoulutuksen kautta. Palautekyselyihin vastanneista vapaaehtoisista valtaosa (97,6 %) koki saaneensa riittävästi tukea ja ohjausta vapaaehtoistyöhönsä. Kriisikeskuksen ilmapiiriä pidettiin palautteessa turvallisena ja luottamuksellisen ja vapaaehtoiset kokivat tulevansa arvostetuksi

Kriisipuhelinpäivystys: SOS-kriisikeskus vastasi 9053 kriisipuheluun, joka oli noin 11 prosenttia Suomessa vastatuista puhelusta. Kaikki kriisivastaanoton kriisityöntekijät ja opiskelijat päivystävät Kriisipuhelimessa ja tukevat vapaaehtoisten toimintaa päivystysvuoron jälkeen purkukeskusteluissa. Loma-aikaan ja juhlapyhinä SOS-kriisikeskus hoitaa lomalla olevien päivystyspaikkakuntien vuorot.

Verkkoauttaminen: SOS-kriisikeskuksessa vastattiin 748 MIELI-tukisuhde – viestiin ja käytiin 948 Solmussa-chat keskustelua. Sekasin chatissa vapaaehtoiset kävivät 1405 chat-keskustelua.

Yhteistyökumppanit ja verkostot:

Kriisikeskus tekee paljon maahanmuuttajien kriisityöhön liittyvää yhteistyötä maahanmuuttajajärjestöjen, pääkaupunkiseudun maahanmuuttoyksiköiden ja vastaanottokeskusten kanssa. Asiakkaita ohjataan muiden muassa Helsinki Mission ikäihmisille suunnattuihin palveluihin ja Nuorten kriisipisteeseen. Pääkaupunkiseudun kriisipäivystyksiä tavataan säännöllisesti tilannekuvan ja asiakasohjauksen tiimoilta. Opiskelijaohjaukseen liittyvää yhteistyötä tehdään ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa. Vertaistukiryhmätoiminnassa yhteistyö tiedottamisessa sekä asiakasohjauksessa on jatkuvaa. Monessa ryhmässä toinen ohjaaja oli yhteistyökumppanin työntekijä. Yhteistyötä tehtiin paikallisten kriisikeskusten, Surujärjestöjen Nuoret lesket, Surunauha, Huoma, ja Käpy kanssa sekä Uudenmaan Lihastautiliiton,

Syöpäjärjestöjen, Irti huumeista ry:n, Helsingin yrittäjien ja FinFami Uusimaan kanssa. Terveystalon psykologit toimivat Vastaamo-tietoturvaryhmissä työparina.

Ryhmiin ja kursseihin osallistujien tavoittaminen on yhä useammin niin sanottua etsivää tiedotustyötä, jossa on tärkeää löytää erilaisia tapoja mainostaa toimintaa sekä tavoittaa erityisesti niitä sosiaali- ja terveysalan toimijoita, opettajia jne. ohjaamaan asiakkaitaan tai oppilaitaan vertaistukiryhmiin.

Hyvinvointialuevalmistelulla on suuri merkitys myös SOS-kriisikeskuksen tulevalle toiminnalle ja asemalla. Kriisikeskus oli aktiivinen Uudenmaan alueen hyvinvointialuevalmisteluun liittyvissä verkostoissa ja prosesseissa.

Itsemurhien ehkäisykeskus

Itsemurhien ehkäisykeskuksen tavoitteena on ehkäistä itsemurhia ja itsemurhayrityksiä Suomessa. Itsemurhien ehkäisykeskus toimii Helsingissä ja Kuopiossa. Itsemurhien ehkäisytyötä tehdään tarjoamalla kohdennetusti maksutonta matalan kynnyksen näyttöön perustuvaa kriisiapua (LINITY-interventio) itsemurhaa yrittäneille. Kriisiapua ja vertaistukea tarjotaan myös vakavasta itsetuhoisuudesta kärsiville, heidän läheisilleen sekä itsemurhan tehneiden omaisille. Kriisiavun lisäksi toiminnan tavoitteena on itsetuhoisuutta kohtaavien ammattilaisten osaamisen ja tiedon lisääminen niin, että itsetuhoisuudesta puhuttaisiin asiaankuuluvalla avoimuudella. Itsemurhien ehkäisykeskus järjestää myös vuosittain kampanjan, jotta asiallinen ja tietoon perustuva keskustelu itsetuhoisuudesta ja itsemurhista yhteiskunnassa lisääntyisi. Itsemurhien ehkäisykeskuksen toimintaa pystyttiin vahvistamaan toimintavuonna lahjoitusvaroilla.

Toimintavuonna IE-keskuksessa kohdattiin yhteensä 262 asiakasta. Kasvokkaisten tapaamisten lisäksi tapaamisia järjestettiin myös puhelimitse sekä videovälitteisesti. Asiakkaista 69 prosenttia oli naisia, 28 prosenttia miehiä ja kolme prosenttia muita. Suurin ikäryhmä olivat 18 – 29-vuotiaat (38 %).

Asiakkaista suurin osa ohjautui Itsemurhien ehkäisykeskukseen sote-palveluiden kautta. Palautemittarin perusteella asiakkaat kokevat LINITY-intervention nostavan heidän toiveikkuuttaan, mutta vuonna 2021 asiakkaiden toiveikkuus ei noussut yhtä paljon kuin vertailuvuonna 2020.

Vertaistukiryhmät: 2021 järjestettiin kuusi intensiiviryhmää, kolme viikoittain kokoontuvaa vertaistukiryhmää ja kolme avoryhmää. Ryhmiin osallistui yhteensä 100 asiakasta. Suljetut ryhmät kokoontuivat viikoittain Helsingissä ja intensiiviryhmät kurssikeskuksissa eri puolilla maata. Avoimet ryhmät kokoontuivat Helsingissä sekä verkossa. Syksyllä 2021 käynnistyi ensimmäistä kertaa avoin nettiryhmä itsemurhaa yrittäneiden nuorten vanhemmille yhteistyössä HUS nuorisopsykiatrian kanssa. Kaikkien vertaisryhmien kokonaisarvosana oli kiitettävä.

Koulutukset ja seminaarit; Koulutuksia ja seminaaripuheenvuoroja järjestettiin lähi- ja etätoteutuksena yhteensä 21, joissa oli n. 3185 osallistujaa, aiheina oli mm. itsetuhoisuuden puheeksi otto, turvasuunnitelman laatiminen, LINITY-menetelmän käyttö. Itsemurhien ehkäisykeskus osallistui THL:n kansainvälisenä itsemurhien ehkäisyn päivän webinaariin 10.9. pitämällä tilaisuudessa puheenvuoron.

Kuopiossa IE-keskuksen koordinoima itsemurhien ehkäisyverkosto järjesti viisi kokoontumista. Verkoston avulla järjestettiin 10.9.2021 kansainvälinen itsemurhien ehkäisypäivänä Itä-Suomen yliopistossa tapahtuma, jossa oli tietoisuus itsetuhoisuudesta, itsemurhaa yrittäneen nuoren äidin kokemusasiantuntija-puheenvuoro sekä eri ammattilaisten paneelikeskustelu.

ASSIP-Linity: Vuonna 2021 yhteistyö jatkui sveitsiläisen ASSIP – menetelmän kehittäjän Konrad Michelin kanssa. Kaksi kriisityöntekijää suoritti kouluttajakoulutuksen ja sai kouluttajasertifikaatin ja samoin kaksi työntekijää suoritti peruskoulutuksen ja sai ASSIP/LINITY työntekijäpätevyyden ja sertifikaatin.

Kampanjointi: Vuonna 2021 Itsemurhien ehkäisykeskus toteutti neljännen #mitäkuuluu kampanjan. Kampanjan kohderyhmäksi valittiin toistamiseen nuoret, koska koronapandemian vaikutuksia haluttiin korostaa nimenomaan nuorten näkökulmasta. #mitäkuuluu-kampanjan tavoitteena oli edistää itsemurhien ehkäisyä, herättää keskustelua aiheesta sekä madaltaa kynnystä itsetuhoisen läheisen kohtaamiseen ja itsetuhoisuudesta puhumiseen. Kampanjan kasvoina toimi virtuaalivaikuttaja Myrsky, joka antoi kasvot nuorten kokemuksille ja tunteille. Myrskyn mielentilaa ja ulosantia ohjattiin kollektiivisesti kerätyn datan pohjalta. Nuoret osallistuivat aktiivisesti datankeruuseen viikkokyselyiden kautta. Kampanjaa varten toteutettiin myös IRO Researchin kanssa 1000 suomalaista kyselytutkimus, jossa kysyttiin suomalaisten hyvinvoinnista ja itsetuhoisuudesta. Kyselytutkimuksen tulokset herättivät kiinnostusta mediassa.

Itsemurhien ehkäisypäivänä 30 vaikuttajan viestit tavoittivat yli 1,1 milj. seuraajaa. Kampanja rohkaisi suomalaisia osallistumaan keskusteluun. Esim. Twitterissä #itsemurhienehkäisypäivä-keskustelut tavoittivat yli 373 000 käyttäjää. Akuuttien, itsetuhoisia ajatuksia hautovien puheluiden lukumäärä Kriisipuhelimeen nousi kampanjan aikana 11,5 prosenttiin.

Itsemurhien ehkäisykeskus tuotti Viola Raninin säätiön avustuksella turvasuunnitelma-videokokonaisuuden. Videokokonaisuus on tarkoitettu auttajille, jotka kohtaavat itsemurhaa yrittäneitä henkilöitä. Lisäksi työryhmä tuotti oman version itsemurhaa yrittäneen henkilön turvasuunnitelmasta. Turvasuunnitelma-videot sekä turvasuunnitelma ovat MIELI ry:n verkkosivuilla vapaasti kansalaisten saatavilla ja käytettävissä. Vuonna 2021 Itsemurhien ehkäisykeskuksessa toteutettiin myös opas itsemurhakriisiin kouluille yhteistyössä opettajaopiskelijan kanssa.

Vuonna 2021 Itsemurhien ehkäisykeskus jatkoi tutkimusyhteistyötä väitöskirjatutkija Selma Gaily-Luoman kanssa. Alustavat tutkimustulokset ovat erittäin lupaavia ja indikoivat LINITY-intervention olevan Itsemurhien ehkäisykeskuksen asiakkaiden kokemusten perusteella vaikuttava kriisiavun menetelmä. Linity-tutkimus, jossa vertailtiin LINITY-interventioita ja tavanomaista kriisityötä valmistu ja julkaistiin kansainvälisessä aikakauskirjassa Psychotherapy and Psychosomatics.

ITRO hanke -itsemurhien ehkäisy riskiryhmäinterventioilla ja osaamisen vahvistamisella 2022-2022

Toimintavuoden aikana haettiin uudelleen STM:n itsemurhien ehkäisyohjelman toteuttamiseen kohdennettua avustusta, kun vuoden 2020 hakemus sai hylkäävän päätöksen. 2021 hakemukselle myönnettiin avustus, joskin kohdennettuna vain yhden sairaanhoitopiirin alueelle, Merilappiin. Syyskaudella hankkeessa päästiin ennakoivien toimien ansiosta ripeästi eteenpäin ja ryhdyttiin muassa järjestämään LINITY-menetelmäkoulutuksia ja puheeksiottokoulutuksia sekä ryhmiä.

4. LAPSET, NUORET JA PERHEET

MIELI ry:n Lapset, nuoret ja perheet -osaston ensimmäisenä toimintavuonna luotiin koko osaston työlle yhteisiä tavoitteita sekä työtä tukevia rakenteita. Keväällä järjestetyssä Missiotyöpajassa käynnistyi lasten, nuorten ja perheiden työn perustehtävän, mission ja vision kirkastaminen sekä toiminnan kokonaisuuden kiinnittyminen osaksi koko organisaation toimintaa ja strategiaa. Osaston työssä keskeistä on mielenterveystaitoja tukevien toimintojen levittäminen ja juurruttaminen lasten ja nuorten toimintaympäristöihin: neuvolaan, varhaiskasvatukseen, kouluihin, nuorisotyöhön, harrastustoimintaan, sosiaali- ja terveyssektorille sekä vanhemmuuden ja perheiden hyväksi.

Korona-ajan vaikutusten huomioon ottaminen, selviytymisen tukeminen ja pärjäävyyden vahvistaminen, ammattilaisten oma jaksaminen ja mielen hyvinvointi olivat koko osaston työssä tärkeitä painotuksia. Lasten, nuorten ja perheiden mielenterveyttä edistävän työn kokonaisuudessa kehitettiin ja levitettiin koulutuksia, materiaaleja ja hyviä käytänteitä sekä tehtiin vaikuttamis- ja juurruttavaa työtä päätätäjä- sekä maakunta- ja kuntatasolla. Korona-aikana yleistyneet webinaarit ja lisääntynyt toiminta eri verkkoalustoilla on mahdollistanut osaston eri toiminnoissa entistä laajemman osallistumisen, ja sitä kautta entisestään vahvistanut toiminnan valtakunnallisuutta. Osaston työllä tavoitettiin lähes 9 000 lasten, nuorten ja perheiden toimintaympäristöjen ammattilaista.

Asiantuntijat vastasivat osaston kokonaisuuden sisällöllisistä tuotoksista MIELI ry:n uudistuneille verkkosivuille. Lisäksi viestinnän ja varainhankinnan yksikön kanssa tehtiin koko vuoden ajan yhteistyötä lasten ja nuorten mielenterveyden vahvistamiseen liittyvien kampanjoissa.

Valtakunnallisen saavutettavuuden edelleen vahvistamiseksi osaston kaikissa toiminnoissa monipuolistettiin verkkotoimintoja, tarjottiin sisältöjä toisella kotimaisella kielellä, otettiin huomioon selkokieli- ja kieli- ja kulttuuritietoisuus sekä käännettiin työvälineitä myös pohjoissaameksi. Lasten, nuorten ja perheiden työn materiaaleja ja pedagogisia työvälineitä levitettiin 15.910 kappaletta tukemaan mielen- terveyttä edistävää ja mielenterveystaitoja vahvistavaa työtettä. Osaston asiantuntijoiden kirjoituksia julkaistiin useissa painetuissa medioissa, kuten Helsingin Sanomissa, Opettaja-, Terveystietäjä-, Valmentaja-, Yhteishyvä-, Terveystietäjä- ja Kättilö-lehdissä. Asiantuntijoita haastateltiin YLE:lle ja MTV:lle.

Osasto toiminta rakentuu kolmesta yksiköstä: varhaiskasvatus- ja koulutyö, nuorisotoiminta ja perhetoi- minta. Työntekijöitä osastolla oli toimintavuonna lähes 20. Toiminnan perusrahoittaja oli STEA. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hankerahoituksilla toteutettiin nuorisotoi- minnan yksikön hankkeita. Varhaiskasvatus- ja koulutyön sekä perhetoi- minnan yksiköiden toiminnan kokonaisuus katettiin lähes kokonaan varainhankintavaroilla. Ruotsinkielinen työ mahdollistui säätiön rahoittamalla hankkeella.

Osastolla käynnistyi syyskaudella kaksi sisäistä kehittämishanketta, Vanhempana tänään - ja ns. Polkuhanke. Suoraan vanhemmille suunnattu työ vahvistui jo loppuvuodesta ja muun muassa vanhempainil- tojen kautta tavoitettiin noin 1000 vanhempaa eri SOTE-alueilla, oppilaitoksissa, nuorityössä ja muissa verkostoissa.

Varhaiskasvatus- ja koulutyö

Varhaiskasvatuksen ja koulutyön yksikön toiminta piti sisällään monipuolista koulutustoimintaa varhais- kasvatuksen, peruskoulujen sekä toisen asteen opetus-, ohjaus- ja oppilashuollon ammattilaisille ja joh- dolla. Lisäksi toiminnoissa kehitettiin sisältöjä ja materiaaleja tukemaan kohderyhmien mielenterveys- osaamista ja arjen työtä lasten sekä nuorten parissa.

Toiminnoissa tavoitettiin yli 3 686 kasvatusalan ammattilaista koulutusten ja puheenvuorojen kautta. Koulutustoimintaa toteutettiin pääosin etänä vallitsevasta koronatilanteesta johtuen. Tämä vauhditti myös verkkopohjaisten sisältöjen kysyntää ja kehittämistyötä. Sähköinen Hyvän mielen taitomerkki -oppimis- ja opetusympäristö julkaistiin alakoululaisille keväällä ja yläkoululaisille syksyllä. Hyvän mielen taitomerkki -perehdytyskoulutuksiin osallistui noin 1 000 henkilöä ja sen verkkosivustoilla oli yli 13 000 kävijää. Myös selkokielisen Hyvän mielen taitomerkin kehittämistyö käynnistyi.

Maahan muuttaneiden lasten ja nuorten mielenterveyden edistämisen koulutuksiin osallistui 434 varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ammattilaista. Hyvän mielen lukio -koulutus kehitettiin ja pilotoitiin yhteistyössä Vantaan kaupungin kanssa vastaamaan lisääntyneeseen kysyntään toisella asteella. Koulutusyhteistyötä toteutettiin kuntien lisäksi eri koulutusta tarjoavien tahojen, kuten Spesian, Lapin yliopiston ja HY+:n kanssa. Koulutusmateriaaleja päivitettiin Eläinlasten elämää -pöytäteatterin osalta ja aloitettiin Hyvä mielen koulu -käsikirjan käännöstyö ruotsin kielelle.

Koulutustoiminnan ohessa vahvistettiin mielenterveyttä edistävän työn juurruttavien toimenpiteiden kehittämistä ja yhteistyötä kuntien kanssa. Kouluyhteisöille kehitettiin vuoden aikana sisältöä ja koulutus tukemaan mielenterveyttä edistävän toimintakulttuurin rakentamista. Tiiviimpää yhteistyötä tehtiin muun muassa Hämeenlinnan, Vantaan, Oulun, Turun ja Kuopion kanssa. Valtakunnallisen Sitouttava kouluyhteistyö -hankkeen myötä vahvistui suunnitelmallinen mielenterveyden edistäminen yhteisöissä (muun muassa Helsinki, Vantaa, Lappeenranta, Kuusamo ja Keusoten alue). Kehittämisen ja suunnitteluyhteistyötä toteutettiin muun muassa Mediakasvatusseuran, DOKKINO:n sekä Laurean ja Karelialan ammattikorkeakoulujen kanssa.

MIELI ry:n koordinoimaa monikulttuuristen lasten ja nuorten mielenterveyden edistämisen verkoston tapaamisia toteutettiin neljä vuoden aikana. Verkoston aktiivisia jäseniä ovat muun muassa Helsingin ja Espoon kaupungit, HUS, Ehjä ry, Helsingin NMKY, Kuntoutussäätiö, Yeesi, Suomen Somaliaseura, ETKL ja LSKL.

Yksikön asiantuntijat toimivat erilaisissa verkostoissa ja työryhmissä: Lasten terveysfoorumissa, Nyyti ry:n hallituksessa ja Vanhempainliiton Karuselli-hankkeen ohjausryhmässä. Vaikuttamistyötä tehtiin puheenvuorojen kautta eri foorumeissa. Asiantuntijoita kuultiin Hyvinvointiareenassa, Päihdepäivillä, Lasten terveyskäräjillä, Nykytunteen museossa ja Opetusalan turvallisuusfoorumissa, myös kansainvälisiä puheenvuoroja pidettiin.

Vuoden aikana kehittämis yhteistyössä valmistui neljä opinnäytetyötä.

Nuorisotoiminta

Yksikön toiminnan sisältö koostui asiantuntijatyöstä kolmessa nuorisotalon osaamiskeskuksessa sekä Nuori mieli urheilussa -hanketoiminnasta. Osaamiskeskustoiminnassa vahvistettiin nuorisotyöntekijöiden mielenterveysosaamista kehittämällä koulutuksia, työvälineitä ja materiaaleja ja tarjoamalla niitä nuorisotalon toimijoille useiden eri verkostojen kautta. Nuori mieli urheilussa -hankkeessa rakennettiin verkostoja lasten ja nuorten urheilutoiminnan kentälle. Valmentajille kehitettiin materiaaleja ja verkkokoulutusta nuorten mielen hyvinvoinnin vahvistamisesta.

Toiminnassa järjestettiin 85 koulutus-, työpaja- ja seminaaritilaisuutta, jotka pääosin toteutettiin verkkoympäristössä. Toiminnassa tavoitettiin 3 226 aikuista. Lisäksi tavoitettiin suoraan 280 lasta ja nuorta.

Digitoiminta koostui pääosin videotuotannosta sekä blogiteksteistä. Videoita toteutettiin tallenteina osaamiskeskustoimintojen koulutusten ja webinaarien yhteydessä sekä Nuori mieli urheilussa -hankkeessa tuotettuina asiantuntijavideoina. Blogieja julkaistiin toistakymmentä; ne käsittelivät nuorten mielen hyvinvointia ja aikuisten roolia sen tukemisessa monesta näkökulmasta.

Koulutukset muodostivat jälleen keskeisen osan yksikön toimintaa, erityisesti osaamiskeskustoiminnoissa. Suoraan nuorisotyöntekijöille pidettyjen koulutusten ohella painotettiin myös mielenterveyden edistämisen sisältöjen juurruttamista rakenteisiin.

Vuoden aikana valmistui myös uusia koulutuksia ja työvälineitä. Koulu- ja oppilaitosnuorisotyön osaamiskeskustoiminnassa kehitettiin yläkouluikäisille suunnattu mielen hyvinvoinnin kaverituen mallin (KAMU) sekä siihen liittyvä ohjaajakoulutus. Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskuksessa tuotettiin Hyvää mieltä ohjauksesta -opas sekä suomeksi että ruotsiksi. Nuori mieli urheilussa -hankkeessa valmistui valmentajakoulutuksen lyhytversio pilotoitavaksi. Verkkokurssi on suunnattu 10–15-vuotiaiden lasten ja nuorten valmentajille.

Vuoden aikana oltiin mukana muun muassa Päihdepäivillä, Finlandssvenska Barnrättsdagenissa, Liikuntatieteen päivillä sekä Etelä-Suomen Liikunnan ja Urheilun tilaisuuksissa. Vuosi oli aktiivinen myös opinäyte- ja harjoittelutöiden osalta. Opinäyte- ja harjoittelutöinä valmistui Mielenterveystaitoja Helsingin vankilaan -kurssi, Kadonneen ystävän jäljillä -lautapeli, kuvaileva kirjallisuuskatsaus ja sen pohjalta tuotettu koulutusmateriaali myönteisen tunnistamisen työotteesta sekä Lapsen mieli ja Mielenterveys voimaksi -koulutusten vaikutusten arviointikokonaisuus.

Korona-aika on lisännyt kansainvälistä kiinnostusta edistävään ja ennaltaehkäisevään työhön. Yhteistyö Norjan Lasten ja perheiden ministeriön kanssa mahdollisti asiantuntijapuheenvuorot Barentsin alueen nuorten mielenterveyttä käsittelevässä seminaarissa sekä Hollannin nuorisoinstituutin webinaarissa aiheella ”Mental health promotion in Finland”. Yksikön edustus on myös ollut mukana Opetushallituksen koordinoimassa eurooppalaisessa nuorten mielenterveyden edistämisen Mental SNAC aloitteessa.

Perhetoiminta

Perhetoiminnan yksikön kokonaisuus käsitti toimintavuonna Hyvän mielen perhe -toiminnan, Toimiva lapsi ja perhe -työn (TLP), Tidig Insats - ja Osaava vanhemmuus -hankkeet, joista jälkimmäinen päättyi kesäkuussa 2021. Yksikön koulutus- ja seminaaritilaisuuksien sekä työpajojen ja puheenvuorojen kautta tavoitettiin yli 2 100 ammattilaista ja toimijaa sosiaali-, terveys- ja sivistysaloilta sekä seurakunnan ja järjestöjen toiminnoista. Toiminta toteutui lähes poikkeuksetta verkossa mikä lisäsi toimintojen ja koulutusten saavutettavuutta ja toisaalta samaan aikaan haastoi vahvistamaan ja kehittämään toimintoja edelleen palvelemaan myös verkkototeutuksina.

Toimiva lapsi ja perhe -työn ns. kotipesätyössä keskeiset yhteistyötahot ovat TLP- ja LP-kouluttajat ja kouluttajien kouluttajat. Kouluttajaverkostolle järjestettiin verkossa kaksi kouluttajakokousta, tarjottiin tukea Futural/Odoo -koulutusrekisterin käytössä sekä alueellisesti TLP-työn juurruttamisessa sekä alueellisissa kouluttajaverkostoissa. Kouluttajille lähetettiin vuoden aikana 27 tiedotetta ja uutiskirjettä TLP-työn keskeisistä kehittämis- ja ajankohtaisasioista. Yhteistyötä tehtiin kuntien (27 kuntaa) eri organisaatioiden (72) kanssa erilaisissa verkostoissa. Fokus on ollut TLP-työn käytännön toteutuksessa, jossa organisaatiot ja kunnat ovat eri vaiheissa. Kuntien lisäksi TLP-työtä toteutettiin muun muassa Maahanmuuttovirastossa, vastaanottokeskuksissa, varhaiskasvatuksen toimijoiden kanssa sekä yksityisen lastensuojelun asiantuntijaorganisaation ja ammattikorkeakoulujen sekä muiden oppilaitosten kanssa.

Kouluttajille tuotettiin materiaaleja: uutena LP-kouluttajanopas sekä uudistettiin Perheintervention -manuaali- ja lokikirja. Valtakunnallisen LP -kouluttajaverkoston kouluttamana valmistui 1 281 uutta Lapsen puheeksi -menetelmäosaajaa. Lapsen puheeksi -palvelumalli hyväksyttiin EU:n Best Practise portaaliiin.

Osaava vanhemmuus -hankkeen päättyessä oli keskeistä juurruttaa kehitettyjä materiaaleja ja koulutuksia osaksi järjestökumppaneiden sekä MIELI ry:n toimintaa. Moodle-oppimisalustalle tuotettiin Hyvä arki lapselle -materiaalipankki kouluttajille, koulutuskokonaisuudet siirrettiin yhteistyöjärjestöjen omille

alustoille sekä toteutettiin tähän liittyen koulutuksia vapaaehtoisille. Hankkeen virtuaaliseen loppupahtumaan osallistui toimijoita eri aloilta ja tahoilta noin 100.

Hyvän mielen perhe -toiminnassa järjestettiin yhteensä 14 webinaarikoulutusta neuvolan terveydenhoitajille sekä oppilaitosten ja opiskeluterveydenhuollon ammattilaisille. Uutena toteutettiin Hyvän mielen vanhemmuus -luennot suoraan vanhemmille. Verkostotyötä tehtiin Neuvokas perhe - ja Perheen keskiöön -hankkeiden kanssa sekä osallistuttiin Arjesta voimaa - ja Ehkäisevän päihdetyön lastensuojelu -työryhmiin. Toiminnan tueksi koottiin ohjausryhmä avustamaan koulutuskokonaisuuksien kehittämistyötä.

Tidig Insats -hankkeessa järjestettiin ruotsinkielisille ammattilaisille ABC- ja Lapset puheeksi -koulutuksia sekä yksi vapaaehtoisille suunnattu Hyvä arki lapselle -koulutus. Verkostotyötä tehtiin ruotsinkielisten alueiden kanssa Lapset puheeksi -työn juurruttamiseksi ja näyttöön perustuvista menetelmistä tiedottamiseksi. Hankkeessa tuotettiin perheille suunnatut ruotsinkieliset esitteet ABC:stä, MDFT:stä ja LP:stä sekä ruotsinkielinen esite perheinterventiosta. Lapset puheeksi -kouluttajien materiaalien käännöstyö aloitettiin.

Vuoden aikana yksikössä käynnistyi yhteistyö viiden opinnäytetyöntekijän kanssa. Opinnäytetyöt tukevat neuvolaterveydenhoitajille sekä perheille suunnattavien sisältöjen kehittämistyötä. Lisäksi valmistui opinnäytetyö KOMET-työstä ja KOMET-kokonaisuuden käytettävyydestä Suomessa.

5. AIKUISTEN JA TYÖELÄMÄN MIELENTERVEYSTYÖ

Aikuisten ja työelämän mielenterveystyö organisoitiin alkuvuonna omaksi osastokseen ja työn kehittämiskokemuksia hahmotettiin henkilöstön yhteisessä missiotyöpajassa. Vaatimattomilla resursseilla eteenpäin viety työelämätyö sai vahvemman resurssipohjan, kun hankerahoitukseen päätettiin yhdistää tuntuva omarahoitusosuus. Uusi työelämäyksikkö osaston sisällä aloitti kesällä.

Koulutukset, työkalut ja materiaalit sekä verkostotyö ja vaikuttaminen ovat aikuisten ja työelämän mielenterveyden edistämisen ydintä. Kysyntä MIELI ry:n asiantuntijuuteen ja menetelmiin kasvoi voimakkaasti toimintavuonna mm. sosiaali- ja terveysalan valtionavustushankkeiden ja työelämätoimijoiden kautta sekä osallistumispyyntöinä työryhmiin, ohjausryhmiin ja neuvottelukuntiin.

Mielenterveyden ensiapu –kokonaisuus on tunnettu ja vakiintunut menetelmäperhe aikuisten mielen terveyden edistämässä. Kasvua tapahtui etenkin yhteistyössä kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa. Työelämän mielenterveyden edistäminen laajeni huomattavasti uuden yksikön ja rekrytointien myötä. Ajoitus oli oikea-aikainen, sillä pandemia on kasvattanut työelämässä tietoisuutta ja mielenkiintoa mielenterveyden edistämiseen työpaikoilla. Toiminnan laajenemisen ansiosta pystyttiin yhtä aikaa kehittämään toimintoja ja tarjoamaan asiantuntijuutta työelämän verkostoihin ja työpaikoille. Ikääntyneiden mielenterveyden edistämässä jatkui aikaisemmin käynnistynyt kehittämistyö ja edettiin menetelmien levittämässä. Vuoden lopussa käynnistettiin kehittämistyö miesten näkökulmien vahvistamiseksi MIELI ry:n toiminnassa. Pohjalla oli havainto siitä, että mielenterveysteemat ja myös MIELI ry:n toimintatavoitteet naisista paremmin kuin miehiä.

Mielenterveyden ensiapu -kokonaisuus

Mielenterveyden ensiapu -kokonaisuuteen kuuluvat Mielenterveyden ensiapu®1 ja 2 (MTEA 1 ja 2), Nuoren Mielen Ensiapu®(NMEA). MTEA-ohjaaja verkostossa on 655 ohjaajaa eri puolilla Suomea.

MTEA 1,2 ja NMEA koulutuksia (lähi- ja verkkokoulutukset) järjestettiin yhteensä 352 ja niihin osallistui noin 4750 henkilöä. Koulutuksiin osallistuneista 58 prosenttia oli yksityishenkilöitä ja 42 prosenttia eri alojen ammattilaisia. Koulutuksia kohdennettiin myös haavoittuvissa tilanteissa oleville (noin 7,5 % osallistujista), varusmiehille sekä opiskelijoita ja maahanmuuttajia kohtaaville ammattilaisille.

Organisaatiot ja yksittäiset kansalaiset olivat kiinnostuneita koulutuksista. MTEA-ohjaajakoulutuksiin oli enemmän tulijoita kuin koulutuksiin pystyttiin ottamaan. Ohjaajakoulutuksia toteutettiin 12, mikä ylitti asetetun tavoitteen kaksinkertaisesti. Ohjaajien verkostoitumista ja oppimista tuettiin verkostopäivillä. Verkostojohtamisen keinoin järjestettiin alueellisia verkostokokouksia, joissa suunniteltiin ja arvioitiin alueellista koulutustoimintaa ja koulutusten juurtumista.

Koulutusten juurtumista tukevaa työtä tehtiin erityisesti Pohjois-Savon, Etelä-Karjalan, Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Kymenlaakson alueilla. Näillä alueilla tehtiin alueellisia ja paikallisia suunnitelmia koulutusten levitykseen ja juurtumiseen yhteistyössä kuntien ja eri organisaatioiden kanssa. Uutena avauksena käynnistyi yhteistyö mielenterveysstrategian mielenterveysosaamisen, itsemurhien ehkäisy-ohjelman ja Tulevaisuuden sote-keskusohjelman valtionavustushankkeiden kanssa, joiden kautta saadaan myös kokemusta MTEA-koulutusten kiinnittymisestä uusiin hyvinvointialueisiin. Marraskuussa LähiTapiolan lahjoituksen myötä käynnistettiin MTEA-koulutusten levittämishanke Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun alueilla. MTEA-koulutusten levittämiseksi partiolaisille solmittiin yhteistyösopimus Suomen Partiolaisten kanssa.

MTEA-koulutusten laatua kehitettiin suunnitelmallisesti. MTEA1-koulutuksen arviointitutkimuksen lopuraportti ja suunnitelma koulutuksen kehittämiseen valmistuivat. MTEA1-kirja käännettiin ja painettiin ruotsiksi. MTEA2 -verkkokoulutuksen sisältöä päivitettiin yhteistyössä MHFA-Australian kanssa. Nuoren mielen ensiavun kehittämistyö jatkui. MTEA -ohjaajamateriaalien käytössä siirryttiin käyttämään Moodlea, mikä lisäsi laadukasta koulutustoimintaa. Ohjaajille luotiin verkkokoulutusten (MTEA1 ja MTEA2) järjestämiseen perehdytystallenteet, joiden avulla ohjaajat saavat osaamista verkkokoulutusten toteuttamiseen.

Elokuun alussa käynnistyi mielenterveysstrategian mielenterveysosaamisen kokonaisuudesta rahoitettu PASEK-hanke, jonka tavoitteena on maahanmuuttajataustaisten henkilöiden mielenterveyden edistäminen.

Ikääntyneiden mielenterveyden edistämisessä pilotoitiin Mieli-ikä Runopiiriohjaaja –koulutus ja viimeisteltiin koulutukseen liittyvä ohjaajan opas. Ikääntyvä mieli – mielenterveys ikääntyvän elämäntahtona -koulutus sekä koulutukseen liittyvä materiaali suunniteltiin ja pilotoitiin. Yhteistyössä Mielellään verkoston kanssa toteutettiin Aamulehdessä julkaistu mielipidekirjoitus ja kuusi tietoisuutta. Hyvä mieli -julkaisua levitettiin 5 600 kpl kuntien kautta ikäihmisille ja heidän kanssaan toimiville.

Työelämän mielenterveyden edistäminen

MIELI ry:n työelämätyö pyrkii lisäämään mielenterveyttä edistävien käytäntöjen vahvistumista työelämässä sekä kehittää ja levittää koulutusta tukemaan johdon ja työyhteisöjen mielenterveysosaamista. Työelämän mielenterveys –yksikkö aloitti työnsä kesäkuussa. Menetelmien kehittämisen ohella yksikön asiantuntijat ovat vaikuttaneet työelämäkentällä puheenvuorojen ja medianäkyvyyden kautta.

Mieli työssä –koulutusten moduulien sisältöjä on kehitetty vastaamaan paremmin työelämän tarpeita. Koulutuksissa korostuu mielenterveyttä ja voimavaroja vahvistava näkökulma, jolle on yhteiskunnallista tilausta työelämässä. Koulutusten kysyntä kasvoi voimakkaasti syksyllä, jolloin toteutettiin 27 koulutusta 14 eri organisaatiossa.

Toimintavuoden loppuun mennessä Hyvän mielentyöpaikka® -merkin oli saanut 31 organisaatiota, joissa työskentelee yhteensä noin 19600 työntekijää. Vuodeksi kerrallaan myönnettävälle Hyvän mielen työpaikka® -merkille suunniteltiin ja toteutettiin syksyllä merkin uusintaprosessi sekä käynnistettiin merkin verkkopalvelujärjestelmän kehittäminen käyttäjäystävällisemmäksi ja hakuprosessin hallintaa paremmin tukevaksi.

Yrittäjien hyvinvointikilta –toiminnan uudistustarpeet kartoitettiin, ja nimikkeestä luovuttiin syksyn aikana. Tältä pohjalta laadittiin yhteistyössä yrittäjäverkostojen kanssa suunnitelma hankkeessa kehitettävän verkkomenetelmän sisällöstä ja toteutuksesta. Yrittäjille suunnattuja hyvinvointikoulutuksia järjestettiin viisi ja niihin osallistui 72 henkilöä. Kriisikeskusverkoston kanssa järjestettiin alkuvuonna yksi vertaistukiryhmä (8 osallistujaa). Yrittäjille suunnattuja puheenvuoroja pidetyt kolme puheenvuoroa tavoittivat 157 henkilöä. Yhteistyötä tehtiin Yrittäjän Kriisikeskus -hankkeen, Helsingin yrittäjien Vahva yrittäjyys -hankkeen sekä Työterveyslaitoksen hankkeiden kanssa.

Työelämän ja hyvän mielenterveyden toimenpideohjelman osahanketta Mielenterveyden tuki työpäikällä – geneerinen malli mielenterveysyhteistyöhön toteutetaan yhdessä Työterveyslaitoksen kanssa. Tavoitteena on vuosien 2021 – 2022 aikana luoda toimintamalli henkistä työkykyä ja mielenterveyttä ennalakoivasti tukevaan työterveysyhteistyöhön työpaikoille ja työterveyshuoltoihin. Hankkeessa on rekrytoitu 25 pilottiorganisaatiota ja työterveyshuoltoa sekä tehty nykytilan kartoituskysely ja dokumenttien tarkastelu.

Koulutus

Keväällä käynnistettiin MIELI ry:n sisäisen eri yksiköiden asiantuntijoista koostuvan koulutuksen kehittäjäryhmän työskentely. Ryhmä laati koulutuspäällikön ja johtoryhmän johdolla koulutusstrategian vuosille 2021-2025. Jatkossa koulutuksen kehittäjäryhmä suunnittelee ja toteuttaa koulutusstrategian toimeenpanoa.

Verkkokoulutuksia kehitettiin systemaattisesti. Henkilöstölle järjestettiin koulutuksia verkkopedagogiikasta. Moodle LMS päivitettiin Pinjaan, ja uusi sisällöntuotanto-ohjelma Articulate otettiin käyttöön. Henkilöstölle tarjottiin näihin liittyvää käyttökoulutusta.

Vuoden aikana otettiin käyttöön toiminnanohjausjärjestelmän koulutusrekisteri ja jatkettiin sen kehittämistä.

Perhe- ja psykoterapian asiantuntemukseen pohjautuvat koulutukset

Perhe- ja psykoterapian asiantuntemukseen pohjautuvista, maksullisista ammatillisista täydennyskoulutuksista keskeisiä koulutuksia olivat Perhearviointi- ja Perhekompassi-koulutukset, joiden myötä tavoitettiin lasten ja nuorten toimintaympäristöissä ja myös heikommassa asemassa olevien perheiden kanssa työskenteleviä sosiaali- ja terveysalan sekä kasvatus ja opetusalan ammattilaisia ja organisaatioita.

Vaativat kohtaamiset asiakastyössä –koulutuksien kysyntä jatkoi kasvuaan myös vuonna 2021. Nämä koulutukset suuntautuivat kaikille työntekijöille ja organisaatioille, jotka kohtaavat työssään haasteellisia tilanteita ja heillä on halua huolehtia myös siitä, kuinka työn kuormitukselta voidaan suojautua ennistä paremmin sekä yksilö- että yhteisötasolla.

Koronapandemiasta johtuen kaikki koulutukset toteutettiin verkossa ja koulutuksista saatu hyvä palaute vahvisti ajatusta, että verkkokoulutukset tulevat olemaan jatkossakin vaihtoehtona lähikoulutusten rinnalla.

6. RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

Rikosuhripäivystyksen valtakunnallinen koordinaatio

MIELI Suomen Mielenterveys toimi Rikosuhripäivystyksen (RIKU) valtakunnallisena koordinaatiojärjestönä. Oikeusministeriö on vuonna 2017 antanut RIKUlle julkisen palveluvelvoitteen toimia EU:n rikosuhridirektiivin edellyttämien yleisten rikosuhripalveluiden tuottajana Suomessa. Rikosuhripäivystystä toteuttavat MIELI ry:n koordinoimana Ensi- ja turvakotien liitto, Kirkkohallitus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Punainen Risti ja Suomen Setlementtiliitto.

RIKUn perustehtävä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasiassa todistavan asemaa vaikuttamalla ja tuottamalla palveluita. Toimintaa toteutettiin yli 70 työntekijän ja yli 500 vapaaehtoisen voimin matalan kynnyksen tukipalveluina 31 palvelupisteessä eri puolilla Suomea seitsemän alue-toimiston koordinoimana. Erityisinä kehittämiskohteina olivat vapaaehtoistoiminta, puhelinauttaminen, henkirikoksen uhrien omaisten tukeminen sekä naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen koulutustoiminta. Erityistukipalvelussa tuettiin ihmiskaupan ja ihmiskaupan kaltaisten rikosten uhreja.

RIKUn asiakasmäärä jatkoi kasvuaan. RIKUn yksittäisten asiakkaiden määrä eri palveluissa oli 26700, mikä oli 18 prosenttia enemmän kuin 2020. Tukisuhteiden määrä nousi 8100:aan. Rikosuhripäivystys 116 006 -puhelinpalvelussa vastattiin vuoden aikana 6600 puheluun. RIKUchatissa asiakkaita oli 4000 ja Juristin puhelinneuvonnassa 900. Asiakkaista 77 prosenttia oli naisia.

RIKUn asiakkaista noin 5900 tuli palveluun poliisin ohjaamana, mikä oli 23 prosenttia enemmän kuin vuonna 2020. Kertomusvuonna asiakkaiden yhteydenotoista suurin osa liittyi lähisuhdeväkivaltaan (23 %), seksuaalirikoksiin (15 %), omaisuusrikoksiin (10 %) tai pahoinpitelyihin (9 %). Verkkorikosten uhrien määrä kasvoi selvästi.

Koronaepidemia rajoitti edelleen kasvokkaisen palvelun toteuttamista ja vapaaehtoisten mahdollisuuksia toimia tukitehtävissä. Vastaamon tietomurron uhreja tuettiin monin tavoin pitkin vuotta ja RIKU oli mukana toteuttamassa uhrien sähköisten kuulustelujen käynnistämistä yhteistyössä keskusrikospoliisin kanssa. Kertomusvuoden aikana RIKUssa kehitettiin valmiutta toimia äkillisissä laajoissa rikostilanteissa kuten tietomurroissa tai terrori-iskuissa.

Rikosuhripäivystyksen Etelä-Suomen aluetoimisto

Rikosuhripäivystyksen Etelä-Suomen aluetoimisto toimii osana MIELI ry:n kriisiauttamisen osastoa Helsingissä Länsi-Pasilassa. Toiminta-alueena oli yhteensä 42 kuntaa pääkaupunkiseudulla, Päijät-Hämeessä, Kymenlaaksossa sekä Itä-, Keski- ja Länsi-Uudellamaalla. Aluetoimiston kuudesta palvelupisteistä (Helsinki, Lohja, Järvenpää, Porvoo, Lahti, Kouvola) tarjottiin neuvontaa ja ohjausta puhelimitse, chatissa sekä henkilökohtaisten tapaamisten kautta.

Aluetoimistossa työskenneltiin vuoden aikana yhteensä 6520 asiakkaan kanssa, joista palvelupisteissä kohdattiin lähes 4800 henkilöä ja valtakunnallisissa palveluissa 1750 henkilöä. Tukisuhteita Etelä-Suomen alueella oli vuoden aikana yli 1900. Asiakkaiden kanssa työskenteleviä ammattilaisia oli 13 ja vapaaehtoisia 107. Suurin asiakkaita ohjaava taho oli poliisi. Alueella toimii viisi poliisilaitosta ja 16 poliisi-asemaa.

Yhteydenotoista suurin osa koski erilaisia väkivaltarikoksia, jotka muodostivat 68 prosenttia yhteydenotoista (ensisijainen syy). Näitä olivat pari- ja lähisuhteissa tapahtuva väkivalta ja vaino (25 % alueen asiakkaita), seksuaalirikokset (23 %), henkirikokset tai niiden yritykset, henkeen ja terveyteen liittyvien rikosten valmistelu, muut pahoinpitelyt, uhkailu, häirintä ja erilainen kiusaaminen tai vapaudenriisto sekä lähestymiskieltoasiat (21 %). Muut yhteydenotot liittyivät erilaisiin omaisuus-, verkko- ja ihmis-kaupparikoksiin sekä kysymyksiin rikosprosessista.

Toimintavuonna kehitettiin etenkin aluetoimiston johtamisrakennetta, alkuarvio- ja hybridityön malleja sekä vapaaehtoistyön koordinaatiota ja puhelinauttamista.

7. SEKASIN

Nuorille ja nuorille aikuisille suunnatut Sekasin palvelut organisoituivat alkuvuodesta 2021 Sekasin Kollektiiviksi. Muutoksen myötä toiminnan koordinoinnista vastasivat MIELI Ry:n ohella Suomen Punainen Risti, Setlementtiliitto ja SOS-Lapsikylä. Organisoitumisen malli osoittautui vuoden aikana toimivaksi niin johtamisen, viestinnän kuin operatiivisen toiminnankin kannalta.

Loppuvuonna 2021 STEA myönsi MIELI ry:lle perusrahoituksen Sekasin-chatin ylläpitoon ja Setlementtiliitolle kolmivuotisen hankeavustuksen Sekasin Gamingin kehittämiseen, joten toiminnan tulevaisuus näyttää turvatulta ainakin lähivuosina.

Yhteydenottoyhteykset Sekasin-chatin pysyivät vuoden 2020 ennätystasolla; yli 170 000 yhteydenotosta keskusteluun saakka pääsi 27 784. Yksiköitä eri organisaatioista oli mukana 53 ja päivystäjiä 1900, joista noin puolet koulutettuja vapaaehtoisia ja puolet ammattilaisia. Vapaaehtoiset ja opiskelijat vastasivat yli puoleen käydyistä keskusteluista. Yhteydenottojen syissä näkyy koronapandemiasta johtuvien rajoitustoimien vaikutus nuoriin ja nuoriin aikuisiin, joiden yhteydenottojen määrä kasvoi. Pahan olon lisäksi yhteydenotoissa haettiin paljon tukea ihmissuhdepulmiin sekä arjessa selviytymiseen.

Sekasin Gamingin jäsenmäärä kasvoi ja serveri oli jälleen Suomen suurin tukea tarjoava ja ammattilaiset nuorten luokse tuova verkkoyhteisö. Viestejä yleiselle kanavalle kertyi yli kaksi miljoonaa. Erityisen suosittuja vuonna 2021 olivat mielenterveyteen, koronaan ja politiikkaan liittyvät kanavat.

Sekasin Kollektiivi osallistui aktiivisesti alan kansainväliseen työhön, mm. Digital Innovations in Mental Health seminaarin järjestämisessä. Sekasin Kollektiivin toiminnanjohtaja on jäsenenä myös sosiaalisen median kärkitoimijoiden turvallisuuteen liittyvissä elimissä, joiden tavoitteena on mm varmistaa palveluiden turvallinen käyttö ja ehkäistä itsemurhia (Facebook: Mental Health & Suicide prevention, Global Advisor, Tiktok: European Safety Advisory Council, Twitter: Safety partner).

8. KEHITTÄMISTOIMINTA

Sisäisessä kehittämisprosessissa MIELI ry:n yhteistä viitekehystä kehitettiin henkilöstön yhteisissä missiotyöpajoissa. Yhteinen teorialuokse asetettiin tuottamaan materiaaleja toiminnan teoriataustasta ja seuraamaan alan kehitystä. MIELI ry:n ruotsinkielisen toiminnan horisontaalinen työryhmä aloitti toimintansa ja tuki osaltaan verkkopalvelu-uudistuksen toteutumista. MIELI ry:n yhteinen asiantuntijaryhmä aloitti popularisoitujen tutkimusreferaattien tuottamisen verkkosivuille.

Sisällöllisessä kehittämistyössä fokusoiin uusimpiin mielenterveyshaasteisiin, ja yhdessä Takuusäätiön ja Marttaliiton kanssa valmisteltiin uutta hanketta mielenterveyden edistämiseksi ylivelkaantuneissa perheissä. Yksinäisyyttä tarkasteltiin mielenterveyteen vaikuttavana tekijänä ja toimintavuonna julkaistiin raportti ”Yksinäisyys ja alkoholinkäyttö - yhteen kietoutuneet haasteet suomalaisessa yhteiskunnassa” Oy Alko Ab:n rahoittaman yhteistyön tuloksena. MIELI ry osallistui vuoden aikana myös valtionvarainministeriön mielenterveyshankkeen kustannusvaikuttavuuden arviointihankkeen asiantuntijaryhmään.

Keväällä käynnistyi **Hyvän mielen kunta -hanke** osana kansallisen mielenterveysstrategian toimeenpanoa. Hanke on sosiaali- ja terveysministeriön osarahoittama. Hyvän mielen kunta -hankkeessa vahvistaa ja kehittää mielenterveysosaamista ja -johtamista kunnissa. 27 kuntaa osallistuu hankkeeseen, jonka pääpaino on edistävän ja ennaltaehkäisevän otteen ja osaamisen vahvistaminen, poikkihallinnollisuus ja

kuntien vertaisoppiminen ja -kehittäminen. Ehkäisevä päihdetyö on tärkeä osa hanketta. Hyvän mielen kunta -hankkeessa kehitetään muutaman hyvinvointialueen kanssa myös yhdyspintaosaamista. Osana yhdyspintakokonaisuutta luodaan mm. yhdyspintamallinnus tueksi tuleville hyvinvointialueille ja kunnille.

MIELI ry:n kuntayhteistyössä kehittämä Hyvän mielen kunta -tarkistuslista toimii keskeisenä välineenä hankkeessa. Tarkistuslistaa kehitetään yhdessä kuntien kanssa, listaa levitetään ja juurrutetaan kuntien käyttöön ja sen avulla luodaan kokonaismallia sille, miten kunnissa voi vahvistaa ja kehittää mielenterveys- ja ehkäisevää päihdetyöjohtamista- ja -osaamista. Hankkeessa luodaan digitaalinen käytännön työvälinepakki, johon kootaan mielenterveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön toimintamalleja. Tavoitteena on saada jokainen kunta ottamaan jokin uusi toimintamalli käyttöön.

Mielenterveyspooli on mielenterveysjärjestöjen yhteistyöverkosto, jonka tavoitteena on vahvistaa järjestöjen vaikuttamistyötä, vaikuttaa väestön asenteisiin ja tiivistää järjestöjen yhteistyötä. Pooliin kuuluu 34 organisaatiota. Toimintavuonna STEA myönsi Mielenterveyspoolin toiminnalle hankerahoitusta, jota hallinnoi MIELI ry. Mielenterveyspoolin merkittävimpiä ja näkyvimpiä panostuksia oli yhteinen vaikuttamistyö: Mielenterveyspooli teki erityisesti Terapiatakuu-kansalaisaloitteen tavoitteita edistävää vaikuttamistyötä niin päättäjätapaamisissa kuin hoitotakuuesityksen lausuntokierroksella. Mielenterveyspoolin tuki kansalaisaloitetta psykoterapeuttikoulutuksen maksuttomuudesta, joka keräsi yli 50 000 allekirjoitusta ja luovutettiin eduskunnan käsittelyyn. Pooli muodosti yhteiset tavoitteet kesäkuun kuntavaaleihin ja tammikuun 2022 aluevaaleihin ja teki molempien vaalien alla kampanjaa erityisesti sosiaalisen median alustoilla. Pooli teki aktiivista vaikuttamistyötä myös hallituksen puoliväliriihiin ja valtion budjetin osalta. Syksyllä toteutettiin osana poolin työtä mielenterveysoikeuksien vahvistamiseksi Vailla vakuutusta -kampanjaa, jonka osana laadittu vetoamus vakuutusyhtiöiden toiminnan muuttamisesta läpinäkyvämmäksi keräsi yli 5200 allekirjoitusta. Hanketyöntekijät toimivat myös eduskunnan mielenterveyspoliittisen neuvottelukunnan pysyvänä sihteeristönä.

MIELI ry:n kokonaan omistaman, Lapinlahden entisen sairaalan vuokrausta varten perustetun yhteiskunnallisen yrityksen **Lapinlahden Lähde Oy**:n toimintavuosi oli onnistunut ja nousujohteinen. Alkuvuosi oli tosin vaikea, sillä koronarajoitukset olivat pysäyttäneet tapahtumatilavuokrauksen lähes kokonaan. Toukokuusta alkaen tapahtumatilavuokraus kuitenkin piristyi huomattavasti ja pysyi hyvällä tasolla vuoden loppuun asti. Samaan aikaan myös työtilojen vuokrausaste saatiin nostettua sataan prosenttiin. Suomalaisen Työn Liitto myönsi yhtiölle Yhteiskunnallinen Yritys -merkin. Lapinlahden Lähteen johdolla myös kaikkien Lapinlahden toimijoiden ("Lapinlahti-yhteisön") yhteistoiminta kehittyi huomattavasti. Tästä konkreettisena osoituksena olivat muiden muassa Lapinlahden ohjausryhmän tekemä aktiivinen vaikuttamistyö Helsingin kaupungin päättäjien suuntaan Lapinlahden taiteiden, kulttuurin ja mielen hyvinvoinnin keskuksen toimintaedellytysten turvaamiseksi sekä koko Lapinlahden taidetiimin perustaminen ja toiminnan aloittaminen. Vuoden mittaan Lapinlahden Lähde Oy:n palkatun henkilöstön määrä kasvoi kolmesta seitsemään, mikä mahdollisti esimerkiksi laajemman ja vaikuttavamman toiminta- ja työkykyä kehittävän toiminnan, kiinteistöhuollon ja -kehittämisen, liiketoiminnan kehittämisen, liikevaihdon kasvattamisen sekä ennen kaikkea yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämisen. Lapinlahden alueen kansalais- ja mielenterveystoimintaa tuki STEA:n Paikka auki -avustuksella MIELI ry:n kehittämistoimintaan palkatut viestintäavustajat.

Kehittämistoiminta vastasi **pohjoismaisen mielenterveyden huippukokouksen** järjestämisestä Helsingissä 18.-19.11.2021. Mielenterveyden huippukokouksen tavoitteena on nostaa esille yhteiskunnallisia toimia, jotka edistävät mielenterveyttä, luovat henkistä kriisinsietoa ja vahvistavat pohjoismaisia hyvinvointivaltioita. Ohjelma nostaa esille pandemian jälkeisen mielenterveyden jälleenrakennustyön Pohjoisessa sekä kriisiaikoihin liittyvän itsemurhien ehkäisyn. Huippukokouksen järjestettiin Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoituksella osana Suomen vuoden 2021 puheenjohtajuuskautta.

9. VIESTINTÄ JA VARAINHANKINTA

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

MIELI ry:n vaikuttamistyön näkökulmasta toimintavuosi oli edeltäviä vuosia vähemmän tuloksekas. Vaikuttamistyön toteutumista vaikeutti ennen kaikkea päättäjien huomion kiinnittyminen koronakriisin välittömään hoitoon, pitkä tauko kasvokkaisissa tapaamisissa ja tilaisuuksissa sekä mielenterveyden edistävästä vastaavan virkamiehen tiheä vaihtuminen ministeriössä. Mielenterveysasioiden rinnalla vastuuministerin työlistalla on ollut yhtä aikaa koronakriisi, sote-uudistuksen läpivienti ja hoitotakuun valmistelu.

MIELI ry:llä oli edelleen merkittävä rooli koronan mielenterveysvaikutusten teemojen esille nostamisessa eri areenoilla. Niihin fokusoiti myös MIELI ry:n järjestelyvastuulla ollut mielenterveyden pohjoismainen huippukokous. Erityisesti tietoisuus koronakriisin vaikutuksista nuorten hyvinvointiin nousi vahvasti julkiseen keskusteluun, jonka lopputuloksena käynnistyi mm. 70 suomalaisen artistin, S-ryhmän ja LähiTapiolan Pidä huolta –kampanja. OKM:n ja OPH:n kanssa käyty dialogi johti Likes-yhteistyöhankkeeseen loppuvuonna. Myös mm. työelämäkontekstissa on kiinnostuttu koronan mielenterveysvaikutuksista.

Kansallinen mielenterveysstrategia 2030 sekä hallitusohjelman vahva sitoutuminen ja resurssien varaaaminen sen toimeenpanoon ovat olleet hyvin keskeinen MIELI ry:n ja muiden mielenterveysjärjestöjen vaikuttamistyön tulos. Strategian toimeenpano jäi kuitenkin koronakriisin jalkoihin, eivätkä MIELI ry:n tavoitteet strategian toimeenpanon suuntaamisesta muuttuneessa toimintaympäristössä tai laajapohjaisen ohjausryhmän asettamisesta strategian tueksi tuottaneet vuoden aikana tulosta. Mielenterveysosastamisen vahvistamiseen ja itsemurhien ehkäisyyn vuosille 2021-22 varatuista toimeenpanoresursseista merkittävä osa oli vuoden lopussa edelleen jakamatta.

MIELI ry:n oikaisuvaatimuksilla jouluna 2020 saatuihin valtionavustushakemusten hylkäyspäätöksiin ei ollut suoraa vaikutusta, mutta MIELI ry sai lopulta kesällä myönteiset rahoituspäätökset hakemuksiinsa, joskin vahvasti rajattuna (Hyvän mielen kunta ja Itsemurhien ehkäisy Iltro). Hankerahoitusta merkittävämpi resurssi mielenterveysstrategian toimeenpanoon syntyy kuitenkin MIELI ry:n oman varainhankinnan kautta, jossa MIELI ry on nostanut esille erityisesti nuorten hyvinvoinnin haasteista. Lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa on mielenterveysstrategian painopiste, jonka toteutus koronakriisistä huolimatta ei ole noussut ministeriön toimeenpanoagendalle.

MIELI ry on pyrkinyt vaikuttamaan sote-uudistuksessa sekä mielenterveyspalveluiden vahvistamiseen erityisesti perustasolla että järjestölähtöisen auttamistyön asemaan mm. Kriisikeskusten toimintaedellytysten varmistamiseksi.

Pitkälti MIELI ry:n monivuotisen vaikuttamistyön tuloksena järjestölähtöisen toiminnan rooli hyvinvointialueilla on ylipäättään noussut näkyviin ja sen tulevaisuuden varmistaminen mukaan sote-uudistuskusteluun. Vuoden aikana tässä ei tapahtunut mitään radikaalia käännettä, mutta vaikuttamistyö jatkui julkisessa keskustelussa ja MIELI ry:n vaikuttamisverkostoissa. MIELI ry oli keskeisesti vaikuttamassa siihen, että uusi STEA-rahoitteinen sote-muutostukihanke käynnistyi turvaamaan järjestöjen asemaa uudistuksessa. Mielenterveysteemat nousivat aiempaa vahvemmin esille kuntavaalikeskustelussa ja vaalikoneissa, ja myös hyvinvointivaaleihin valmistauduttaessa.

Terapiatakuu-kansalaisaloite jäi eduskunnassa vuonna 2020 käytännössä odottamaan hoitotakuu-esityksen valmistelua. Loppuvuodesta lausunnoille lähetetyssä hoitotakuuta koskevassa lakiesityksessä terapiatakuu on kuitenkin rajattu suoraan ulos. Tämä ei tarkoita, että vaikuttamistyö olisi mennyt hukkaan: terapiatakuuta valmistellaan Etelä-Suomessa Terapiat etulinjaan –hankkeessa, ja isoista kaupungeista Helsinki, Tampere ja Turku ovat tehneet päätöksen terapiatakuun toteuttamisesta.

Keskeinen järjestöjen yhteinen vaikuttamisteema toimintavuonna liittyi järjestöjen rahoituspohjaan. Vuodesta 2019 yhteiskunnassa käyty keskustelu rahapeliuuttoihin perustuvan rahoitusjärjestelmän muuttamisesta ja toisaalta ministeriöiden avustuskäytäntöjen yhdenmukaistamisesta etenivät vuoden aikana. MIELI ry on ollut valmistelussa aktiivinen ja pystynyt vaikuttamaan syntyneisiin linjauksiin. MIELI ry:n toiminnanjohtaja edusti sote-järjestöjä valtiovarainministeriö VA-digihankkeessa ja valittiin STM:n avustusasioden neuvottelukunnan puheenjohtajaksi uudelle nelivuotiskaudelle. VADigi-hankkeen valmistelu järjestöjen valtionavustuskäytäntöjen uudistamiseksi on edennyt hyvään suuntaan - järjestöjen kannalta ongelmallisia linjauksia ei ole syntynyt. Valmistelu on kuitenkin edennyt verkkaisesti, eikä siinä myöskään ole syntynyt kovin merkittäviä konkreettisia uudistuksia. Vaikuttamistyö eri foorumeilla ei ole pystynyt estämään järjestöjen valtionavustusten siirtämistä valtion menokehykseen, mutta vaikuttamistyöllä on ollut merkitystä siihen, millaisena muutoksia ollaan toteuttamassa.

MIELI ry on omassa vaikuttamistyössään pyrkinyt nostamaan esille myös ilmastokriisin mielenterveysvaikutuksia. Teemalle ei koronapandemian olosuhteissa ole riittänyt merkittävää nostetta, mutta esimerkiksi Ympäristöahdistuksen mieli -hankkeen Ilmastohätähuudon julistus Lapinlahdessa herätti myös hyvin julkisuutta.

Mielenterveyspolitiikassa keskeinen kansallinen vaikuttamisfoorumi on eduskunnan mielenterveyspoliittinen neuvottelukunta, joka koostuu valtakunnallisista mielenterveysjärjestöistä ja puolueiden niimeämistä kansanedustajista. Neuvottelukunta kokoontui myös koronakriisin aikana aktiivisesti ja syyskaudella neuvottelukunnan aloitteesta eduskunnassa järjestettiin ajankohtaiskeskustelu mielenterveydestä.

MIELI ry toimi edelleen Mielenterveyspoolin hallinnoivana järjestönä. Yhteishankkeelle saadun lisävuoden aikana poolille jaettiin jatkuvaa rahoitusta tai jatkohanketta, mutta rahoitusta ei vuoden 2021 haussa saatu, vaan poolissa jouduttiin valmistautumaan yhteistyön rahoittamiseen osana järjestöjen perusrahoitusta. MIELI ry päätti tukea yhteistyötä yhtä henkilötöyvuotta vastaavalla resurssilla.

Mielenterveyspoolin ohella myös kansanterveysjärjestöjen vaikuttamisyhteistyön erilliset hankeressurssit päättyivät. Yksi elämä -verkosto luopui hankekauden jälkeen Yksi elämä -brändistä ja verkosto suunniteltiin toimimaan Tarttumattomien sairauksien verkostona osana järjestöjen perustöitä, fokuksena ennen kaikkea yhteinen vaikuttamistyö (mm. Puhutaan rahasta -seminaarit, vaikuttamistyö eduskunnan tarttumattomien sairauksien verkostossa ja ministeriön NCD-verkostossa sekä vaalitavoitteiden valmistelu).

Kolmantena yhteistyöverkostona myös eläke- ja vanhusjärjestöjen Mielellään verkosto haki toiminnan fokusta tilanteesta, jossa verkoston järjestöillä ei ollut juurikaan resursseja kohdennettavaksi verkoston yhteistyöhön. Myös tämä verkosto päätti fokusoida toimintaansa tiukasti yhteiseen vaikuttamistyöhön, mm. ikäihmisten mielen hyvinvoinnin esille tuomiseen yhteisissä mielipidekirjoituksissa.

Muita vaikuttamisverkostoja olivat mm. sosiaali- ja terveysalan järjestöjen keskusjärjestö SOSTE:n verkostot sekä sote-järjestöjen toiminnanjohtajaseura.

MIELI ry jatkoi edelleen Lapinlahden sairaalakiinteistöjä koskevaa vaikuttamistyötä.

Järjestölähtöisten sote-palvelujen kehittämiseksi järjestö on myös vuodesta 2018 lähtien osallisena yhteiskunnallisessa yrityksessä, Alustayhtiö Sociala Oy:ssä.

Kansainvälinen yhteistyö

MIELI ry on eurooppalaisten mielenterveystoimijoiden kattojärjestön Mental Health Europe (MHE) -järjestön jäsen. MIELI ry osallistui Mielenterveyspoolin kautta vuonna 2020 MHE:n hallituksen työskenteelyyn, ja osallistui sitä kautta mm. EU:n COVID-19 epidemian mielenterveysvaikutuksia koskevaan eurooppalaiseen keskusteluun. MIELI ry:n Lapset puheeksi -menetelmä hyväksyttiin EU:n kansanterveysohjelman hyvien käytäntöjen tietokantaan. MIELI ry osallistui aktiivisesti EU:n eri rahoituskanavien hankkeisiin. Vuoden aikana käynnistyi EU:n Erasmus+ -ohjelman rahoittama SPIRIT-hanke (Sport & Psycho-social Initiative for Inclusive Training) mielenterveyttä edistävän urheiluvalmennuksen kehittämiseksi.

Kriisitoiminnot tekee yhteistyötä auttavien puhelimiin eurooppalaisen IFOTES (International Federation for Telephone Emergency Services) kanssa ja toimii eurooppalaisten puhelinauttajien IFOTES-verkoston (www.ifotes.org) kansainvälisen komitean jäsenenä. MIELI ry on jäsen International Association for Suicide Prevention IASP -järjestössä, joka järjestää joka toinen vuosi maailman kongressin ja edistää itsemurhien ehkäisyä ja tuottaa materiaalia maailman itsemurhien ehkäisy päivään vuosittain. Itsemurhien ehkäisy-yhteistyötä tehtiin myös Facebookin kanssa. Sekasin-chat toiminta on herättänyt kiinnostusta laajasti kansainvälisesti.

Viestintä

MIELI ry:n viestinnän tarkoituksena on pyrkiä vaikuttamaan mielenterveysasenteisiin, edistää mielen-terveyttä tukevaa päätöksentekoa, tarjota tietoa mielenterveyden vahvistamisen tueksi ja mahdollistaa avun ja tuen löytämistä. Viestintäyksikkö kehittää ja suunnittelee tavoitteellista viestintää ja tukee osaltaan sen toteutumista. Onnistunut varainhankinta puolestaan vahvistaa järjestön perustehtävän menestyksestä hoitamista.

Koronapandemian jatkuessa MIELI ry:n rooli suomalaisten henkisen hyvinvoinnin ja pandemiasta selviytymisen tukijana oli toimintavuonna edelleen merkittävä. Julkisessa keskustelussa esiin nousivat erityisesti lapset ja nuoret ja pitkittyneen pandemian vaikutukset heidän kasvuunsa ja hyvinvointiinsa. Vaikka kouluissa lähiopetus alaluokilla jatkuikin, lukioikäiset sekä opiskelijat kärsivät etäopiskelun tuomista haistoista, sosiaalisten kontaktien puutteesta ja toivottomuudesta. MIELI ry osallistui aktiivisesti keskusteluun lasten ja nuorten hyvinvoinnista sekä näkyvien kampanjoiden että päivittäisviestinnän muodossa. Lisäksi MIELI ry:n asiantuntijat olivat tärkeässä roolissa keskustelemassa niin koronapandemian mielenterveysvaikutuksista kuin mielen hyvinvoinnista, resilienssistä ja mielenterveysongelmien ennalta ehkäisystä.

MIELI ry:n viestit tavoittivat suomalaisia miljoonia kertoja, kun yhteen lasketaan kaikki kampanjat ja muut viestit. Verkkosivujen kävijämäärästä noin puolet eli 1 500 000 oli suomalaista liikennettä, kun taas toinen puoli muodostui ulkomailta tulevasta liikenteestä, venäjän- ja arabiankielisistä maista. Kokonaisuudessaan kasvua edellisvuoteen oli noin 16 % (2,9 miljoonaa vrt. 2,5 miljoonaa). Verkkosivu-uudistuksesta huolimatta kävijämäärissä ei tapahtunut mainittavaa notkahdusta; usein uudistusten yhteydessä kävijämäärät tilapäisesti laskevat.

MIELI ry:n sosiaalisen median kanavissa ylitettiin vuoden 2021 syksyllä 100 000 seuraajan raja ja vuoden loppuun mennessä saavutettiin 109 000 seuraajaa (vrt. 84 000 seuraajaa), mikä merkitsi 30 prosentin kasvua edelliseen vuoteen verrattuna. Sosiaalisen median kanavat toimivatkin erityisen hyvin päivittäisviestinnän muotona ja MIELI ry:n viestien välittäjänä. Verkkomediaosumissa taso nousi edellisvuoden

(726) luvuista 934 osumaan. Luvuista puuttuvat tv- ja radio-osumat sekä vain painetuissa lehdissä ilmestyneet jutut. Myös näissä kanavissa MIELI ry:n asiantuntijat pääsivät ääneen lähes viikoittain.

Omien viestinnällisten panostusten lisäksi MIELI ry oli kysytty yhteistyökumppani. Merkittävimmät viestinnälliset yhteistyöhankkeet olivat Valtioneuvoston kanslian ja muiden järjestöjen kanssa yhteistyössä toteutettu #suomivälittää-kampanja sekä Alkon yksinäisyyssteemainen yhteistyö.

Sisäisen viestinnän ja viestintäkulttuurin kehittämisen osalta toteutettiin henkilöstöpäivässä viestintä- ja vuorovaikutus-workshop, jonka pohjalta kehittämistä jatketaan vuonna 2022. Lisäksi aloitettiin viestinnän infojen pitäminen henkilöstölle ajankohtaisiin viestinnällisiin asioihin liittyen.

Viestintä tuki vaikuttamistyötä erityisesti aktiivisella sosiaalisen median sisällöntuotannolla erityisesti aluevaalitavoitteiden ja terapiatakuun teemoista.

Toimintavuonna toteutettiin sidosryhmä- ja mainekysely, jonka tulokset valmistuivat helmikuussa 2022. Selvityksen perusteella MIELI ry:n maine on erinomaisella tasolla ja parantunut edelliseen mittausajan kohtaan (2018) verrattuna. Sidoryhmat tuntevat MIELI ry:n toimintaa paremmin vrt. vuoteen 2018. Parhaiten tunnetaan valtakunnallinen kriisipuhelin (66 % osasi mainita), mieli.fi-verkkosivusto (62 %) sekä Sekasin-chat (56 %). Neljä viidestä vastaajasta liittyy MIELI ry:hyn positiivisia mielikuvia ja organisaatio nähdään aktiivisena viestijänä ja tiedon jakajana mielen hyvinvoinnista (37 % mainitsi). Erityisesti päättäjät liittyvät MIELI ry:hyn positiivisen mielikuvan ja pitävät järjestön tekemää työtä merkityksellisenä. MIELI ry:n kokonaismaine oli 79 mainepisteasteikolla 0-100 (2018: 76).

Varainhankinta ja kampanjointi

MIELI ry:n merkittävimmät kampanjat toimintavuonna olivat vakiokampanjat Mielinauha keväällä, Mitä kuuluu? syksyllä, Maailman mielenterveyspäivän kampanja Kymppikymppi ja joulun aikaan ajoittuva kampanjointi lasten ja nuorten mielenterveystyön hyväksi. Vuoden merkittävimäksi varainhankinnalliseksi kampanjaksi nousi **hyväntekeväisyshaaste Pidä huolta**, joka keräsi nuorten mielenterveystyöhön ennätysuuden lahjoituspotin, yli miljoona euroa. Kampanjan takana oli muusikoiden muodostama Toivon kärki ry ja pääyhteistyökumppaneina LähiTapiola ja S-ryhmä. Myös joulukampanja keräsi lasten ja nuorten mielenterveystyölle yli 700 000 euroa.

Toimintavuoden **Mielinauha-kampanjan** viestinä oli ”Mieli ei näy ulospäin, mutta sen voi kuulla”. Kampanjan keulakuvana oli supersuosittu artisti Kaija Koo. Moni yritys tuli Mielinauha-kampanjan kumppaniksi joko lahjoittamalla kampanjalle ilmaista näkyvyyttä, lahjoittamalla osan yrityksensä tuotemyynnistä MIELI ry:lle tai myymällä Mielinauhoja kassapisteillään. Yksityishenkilöt osallistuivat kampanjaan muun muassa ostamalla Mielinauhoja, lahjoittamalla ja jakamalla kampanjaviestiä sosiaalisessa mediassa. Kampanjan aikana MIELI-brändin tunnettuus kasvoi 63 prosentilla ja valitseminen ensisijaiseksi lahjoituskohteeksi kasvoi 62 prosentilla.

Mitä kuuluu? -kampanja toteutettiin kuten aiempinakin vuosina yhteistyössä itsemurhien ehkäisykeskuksen kanssa. Sen tavoitteena on lisätä tietoisuutta itsemurhien ehkäisemisen keinoista ja näin vähentää itsemurhia. Tämän vuoden kampanjan keskiössä oli nuorten kollektiivisen äänitorvi, virtuaalivaikuttaja Myrsky. Viestin kärki tavoitti kymmenet tuhannet nuoret heidän omassa mediaympäristössään heidän omilla ehdoillaan. Kampanja palkittiin Finnish Communication Awardsissa Pro Bono-kategorian voittajana.

Maailman mielenterveyspäivänä 10.10. kampanjoitiin yhdessä paikallisten jäsenjärjestöjen kanssa vihreää valoa -konseptilla. Kampanja toteutettiin koronatilanteen vuoksi viestinnällisenä kampanjana pääosin sosiaalisessa mediassa. Kampanjaan liittyvät somepostaukset olivat erittäin suosittua sisältöä.

Kampanjan vahvoista artikkeli- ja asiantuntijasisällöistä rakennettiin myös yritys- ja yksityislahjoittajia kiinnostanut uutiskirje.

10. HALLINTO JA HENKILÖSTÖ

Mieli Suomen Mielenterveys ry:n ylin päättävä elin on **liittokokous**, joka pidettiin 17.4. 2021. Helsingissä. Liittohallitus kokoontui toimintavuoden aikana kahdeksan kertaa ja työvaliokunta seitsemän kertaa. Asiantuntijaelimenä toimiva talousvaliokunta piti viisi kokousta. Osa kokouksista pidettiin sähköisinä etäkokouksina.

Liittohallituksen kokoonpano 1.5.2021:

Sirpa Pietikäinen, puheenjohtaja

Varsinainen jäsen

Hiltunen Leea, varapj, Länsirannikon mt

Haavanlammi Mervi, Surunauha ry

Kärkkäinen Jukka, Suomen Psykiatriyhdistys

Laitinen Reijo, henkilöjäsen

Lehtinen Klaus, Pirkanmaan mt

Lumijärvi Marjut, Teollisuusliitto

Moilanen Senni, Nuorten mts Yeesi

Määttä Susanna, Kainuu mt

Nokela Matti, Helsingin seutu

Stenström Tuula, Salon mt

Sutela Arja, Oulun seudun mt

Vuorinen Helena, Sisä-Savo

varajäsen

Kostamo-Pääkkö Kaisa, Rovaniemen seudun mts

Hyvärinen Merja, JHL

Tanskanen, Pirkanmaan mt

Valkama Heimo, henkilöjäsen

Seppä Veli-Matti, Vantaan alue mts

Vihersalo Merja, PAM

Laine Maria, Hämeenlinnan mt

Kemppainen Ulla, Savonlinnan seudun mt

Pihlajasaari Merja, Jyväskylän seudun mts

Niemelä-Pynttari Marjut, Narsismin uhrien tuki

Kantola Pirjo, Koillis-Lapin Mieli ry

Iltanen Seija, Lohjan mt

Johtoryhmään kuuluivat toiminnanjohtaja, hallintojohtaja, järjestöjohtaja, kehitysjohtaja, kriisikeskustointien johtaja, mielenterveys kasvu ympäristöissä osaston johtaja, aikuisten mielenterveys osaston johtaja sekä viestintäjohtaja. Myös Rikosuhripäivystyksen toiminnanjohtaja osallistui johtoryhmän työskentelyyn. Johdon assistentti toimi johtoryhmän sihteerinä.

Henkilöstö

MIELI Suomen Mielenterveys ry:n palveluksessa oli 2021 lopussa 165 työntekijää, joista vakituksessa työsuhteessa oli 108 ja määräaikaisessa työsuhteessa 57 työntekijää. Kasvua edelliseen vuodenvaihteeseen oli 12 henkilöä. Henkilökunnasta oli naisia 132 ja miehiä 33. Henkilöstön keski-ikä on 45 vuotta. Ikäryhmittäin tarkasteltuna suurin yksittäinen ikäryhmä on 45-49 vuotiaat. Sairauspoissaolojen määrä toimintavuonna oli 5,6 pv/hlö.

Toimintavuoden aikana toteutettiin säännölliset henkilöstökyselyt tavoitteena erityisesti selvittää henkilöstön jaksamista ja työhyvinvointia etätöoloissa. Kyselyt suoritettiin yhteistyössä työterveyshuollon kanssa. Kyselyjen perusteella voitiin todeta, että pääosin työskentely etäoloissa sujui varsin hyvin.

Toimitilat

MIELI ry:n omistamien Maistraatinportti 4:ssä sijaitsevia toimitilojen uudistaminen ja kunnostaminen saatiin valmiiksi 4. kerroksen toimitilojen osalta vuonna 2020 ja seitsemännen kerroksen uudistaminen

valmistui pääosin kertomusvuonna 2021. STEA:lta saatu investointiavustus kattaa varsinaisista peruskunnostuskuluista 70 prosenttia. Osa kalustehankinnoista ja muista pienemmistä hankinnoista jäi vuoden 2022 puolelle toteutettavaksi. Tilat on suunniteltu muunneltaviksi ja monikäyttöisiksi vastaamaan tulevaisuuden toiminnan ja henkilöstömäärän muutoksia. Tilojen kunnostaminen tuli alkuperäistä kustannusarviota hieman edullisemmaksi.

Kertomusvuoden aikana toteutettiin ulkopuolisen palveluntuottajan toimesta ICT- ja tietoturvakartoitus. Näiden pohjalta on aloitettu kehittämistoimenpiteet, jossa mm. siirrytään omista palvelimista pilvipalveluihin vuoden 2022 aikana. Tietoturvaa ja tietosuojaa parannettiin kertomusvuoden aikana mm. ottamalla käyttöön kaksivaiheinen tunnistautuminen ja salattu sähköposti. Rekisteritietokanta- ja toiminnanohjausjärjestelmä -ohjelman Odoon kehittämistä jatkettiin.

11. TALOUS

MIELI ry:n toiminta on kasvanut viime vuosina. Liitteenä olevasta taulukosta ilmenee järjestön toiminnan kehittyminen vuosien 2015-2021 aikana. Panostukset oman varainhankinnan kehittämiseen ovat olleet onnistuneita ja varainhankinnan tuottojen kasvu jatkui voimakkaana vuonna 2021. Varainhankinnan (keräykset, lahjoitukset, Mielinauha) tulos kasvoi merkittävästi aikaisempiin vuosiin nähden erityisesti Pidä huolta-kampanjan seurauksena.

Vuoden 2021 lopussa järjestön talous on vakaalla pohjalla. MIELI ry:n Kirkkonummen Veikkolassa omistamien kiinteistöjen myyntiä jatkettiin ja niistä saadut varat sijoitettiin uudistetun sijoitusstrategian mukaisesti. Sijoitusten allokaatiota muutettiin siten, että osakkeiden osuus sijoitussalkussa nostettiin enintään 60 prosenttiin ja uutena sijoituskohteena lisättiin ns. vaihtoehtoiset sijoitukset enintään 20 prosentin osuudella. Mieli ry pyrkii vakaaseen tuottoon kohtuullisella riskitasolla. Lisäksi sijoitustoiminnassa painotetaan eettisiä kriteerejä ja sijoitusten arvopohjaa. Sijoitusten hoito on jaettu kahdelle varainhoitoyhteisölle. Toimintavuoden tulos syntyi ns. vapaiden rahoituslähteiden ylijäämästä.

Yksityiskohtaisen kuvan MIELI ry:n toiminnan kohdentumisesta antaa tilinpäätöksen liitetiedoissa oleva erittely toiminnoittain ja avustuskohdeittain.

Näkymät tuleville vuosille

Veikkauksen tuottoja sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaan jakavan Sosiaali- ja terveysministeriön avustuskeskus STEA:n lisäksi MIELI ry:n rahoittajista merkittävin on Suomen Kansanterveysyhdistys, joka jakaa keräystoimintansa vuotuista ylijäämää neljälle jäsenyhdistykselleen. Veikkauksen tuottokehitykseen on sisältynyt erityistä epävarmuutta kansainvälisen kilpailun lisääntyessä ja rahapelihaittojen vähentämiseksi tehtyjen ratkaisujen vuoksi. Rahoitus tullaan siirtämään ns. valtion budjettirahoitukseksi ja sen kokonaistaso säilynee ainakin vuoteen 2026 saakka lähes nykyisellä tasolla. Kansanterveysyhdistyksen ravintolatoiminta (Kanresta Oy) toimii erittäin kilpailuilla markkinoilla ja alalla, johon Koronapandemia on vaikuttanut merkittävästi. Yhtiön tulevaisuuteen liittyy epävarmuustekijöitä, mikäli ravintola-alan rajoitukset jatkuvat vielä vuoden 2022 ajan. Taloudellisen aseman vakaana pitäminen edellyttää rahoituksen monipuolistamista entisestäänkin siten, että löydämme toimintaamme uusia rahoituslähteitä ja yhteistyökumppaneita. Oman varainhankinnan kehittämistä jatketaan ja niiden nettotuottojen uskotaan edelleen kasvavan vaikkakaan Pidä huolta -kampanjan kaltaista keräystuottoa ei voitane joka vuosi saada.

MIELI ry:n omistama toimitila osoitteessa Ratamestarinkatu 9 on kiinteistön peruskorjauksen takia poissa käytöstä. Peruskorjaus valmistuu keväällä 2023. Tältä ajalta MIELI ry ei saa tiloista vuokratuottoja.

	2021 toteutunut	2020 toteutunut	2019 toteutunut	2018 toteutunut	2017 toteutunut	2016 toteutunut	2015 toteutunut
Tuotot(t€)	15 846	14 016	14 876	14 301	13 388	9 932	8 778
Henki- löstö lkm	165	149	148	137	126	109	93
Ay+Ak, STEÄ, kpl	9	10	10	12	13	9	9
C,STEÄ, kpl	5	5	5	6	8	8	9
Muut avustuk- set, kpl	26	27	31	39	31	23	15
Muut kohteet, kpl	3	3	3	3	3	3	3
Yhteensä kpl	43	45	49	60	55	43	36